

163

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Iunie Un strigăt de alarmă al președintelui Ligii revizioniste maghiare

— Ungaria își pierde tot mai mult simpatiile din Anglia —

znuim poimâne împlinirea jumătății de deceniu de domnie a Regelui Carol I-lea, a Regelui culturii românești.

ele au fost încercările pentru cinci ani, grea moștenință lăsată de un politician care aproape devastase tot ce era în țară înainte de război. În genere materialele trebuiau pornite aproape de la început refacerea româniei, ca să se mai poată cîndei de progresul ce s'a realizat în această scurtă epocă de timp. Dimpotrivă așa de multe de stăruie de acum cinci ani. Realizări peste realizări, venit și consolidare patriei naționale ce părea în vremea aceea pe drept cuvânt în primejdie. Și dacă împrejurările economice n'au îngăduit mult, e prea puțin să se astăzi hărțuiala politică și la atîta cît — să zicem — admisibil într-o vreme în care după altele țările Europene desființează politicianismul și apatia cumplită, descușură ne mai pomenită ce era în țară din pricina deșeurilor sufletești ale odiosului politicianism, înlocuite de un curent răzbată ca pe un corp moale după boala întreaga păturile toate ale țării începî pînă la cei mai de

rege nu poate în definiția să facă mai mult bine de-ajută și îl lasă țara. Un bun peste o nație ajunsă la momentul dat să nu lucreze după capul ei întămplător totot, nu poate nădăjdui o rodnicie a domniei sale. Regal din cei cinci ani a Regelui Carol al II-lea a fost gloria și pentru că țara atât de răzbită în ajunul acestei domnii a știut să se desștepte ca unat. O mare solidaritate s'a născut în jurul intereselor naționale și a luat locul desunirii trecut, un mare elan spre înainte în folosul neamului, un neastămpăr bun spre lucrul bun și nlocuit abulia și lipsa aproape desnădăjduită și tulburărie de domniea la noi în țară în deceniul trecut.

al Regelui întâi de toate și-a născut unde suntem, și-a țării că I-a știut ascultămarea. Iar Ligii Antirevizioniste îi revine partea deosebită de frumoasă că a știut să anunțăm voințele românești și să le în dragoste de Rege, și de țară cum n'au născut-o dela desrobire și pace.

ericiți dimpreună cu marele nostru Suveran că praznicul la 8 Iunie 1935 înseamnă un bilanț de înălțări, vom sărbători Sămbătă nu numai o sărbătoare, ci o renaștere românească. Să ni-ajute Dumnezeu să vedem cît mai bogată și mai frumoasă această sămănatărie din cinci ani ai începutului. Și să ne dorim să ne unim și să suflăm românească și o caldă urare:

Trăiască Regele și mărita noastră României pe veci și pe veci!

E știută îndeobște vâlva ce-a făcut-o și în Ungaria și la noi o scrisoare de admonestări la adresa propagandei maghiare revizioniste ce-a apărut sub semnătura scriitorului și profesorului universitar Vernon Duckworth Barker în numărul dela 14 Aprilie crt. al ziarului budapestean »Magvarsag«. D. Barker, care numai de lipsă de simpatii pentru unguri și de cunoaștere a treburilor ungurești nu poate fi învinuit, de vreme ce a stat doi ani la Budapesta și a ținut cursuri la Universitatea de-acolo, spunea revizionistilor unguri și în special Ligii Revizioniste și legației maghiare dela Londra lucruri ca și cari demult nu li-a fost dat s'audă. Profesorul englez se înapoiase în Anglia cu gândul ca să facă unguurilor unele servicii, și cum asociația de radio British Broadcasting Corporation tocmai organiza o serie de conferințe științifice despre statele din Europa centrală și i-a dat d-sale încredințarea să țină conferințele ce o priveau pe Ungaria, conferințe cari aveau apoi să apară cu ilustrațiuni în revista societății de radio, d. Barker s'a adresat legației maghiare dela Londra ca să-i procure chipurile cu pricina. Fiindcă, spune profesorul englez, Ungariei nu i s'a rezervat în ciclul acesta de conferințe radiofonice o extensiune după măsura importanței ei, d. Barker aranjase ca în revistă să se publice mai multe clișee ungurești decît din celelalte țări ale Europei centrale. Interesul d-lui Barker pentru cauza ungurească e deci vădit. Urma ca și legația maghiară dela Londra și secretariatul de-acolo al Ligii revizioniste să-i pună la dispoziție cu aceeași grabă ilustrațiile cerute. Dar a trecut o săptămână, au trecut două, trei, și d. Barker n'a mai primit fotografiile. Termenul pînă cînd i se mai putea rezerva Ungariei loc în revista societății de radio a trecut, și astfel clișeele ei au rămas pe din afară. Se vede că au rămas pe din afară și conferințele d-lui Barker, căci nu se mai face pomenire despre ele. Poate e urmarea drasticilor reproșuri făcute de d-sa Ligii revizioniste ungurești și legației maghiare dela Londra prin scrisoarea amintită ce-a trimis-o ziarului »Magvarsag«.

Cum e văzută de englezi propaganda revizionistă a Ungariei

In scrisoarea aceasta, care e bine să fie ținută minte, profesorul englez spunea textual: »Eu mă întălnesc adeseori cu bărbați englezi, și-anume nu odată cu personalități ce ocupă funcții foarte influente, cari ni-

ciodată nu scapă prilejul să-mi spună cît sunt de sățui de propaganda unguurilor. Din păcate efectul acestei propagande asupra mării majorității a intelectualilor englezi e tocmai acesta. Așa cum își diriguiesc actualmente unguurii propagandă din străinătate, nu fac altă decît să măie apa la moara dușmanilor lor.«

»Mi-aduc bine aminte de un caz, cînd un savant englez de foarte mare autoritate, care putea să devină unul dintre cei mai influenți prieteni ai Ungariei, s'a dus să viziteze Budapesta, și cînd s'a întors de-acolo (deși înainte de aceea fusese un însufletit admirator al unguurilor), a devenit unul dintre aceia cari judecă foarte sceptic dezvoltarea chestiunilor Ungariei. Că s'a întămplat așa, pricina este numai și numai purtarea Ligii revizioniste, care a vrut să convingă pe acest savant englez cu orice preț, cu încăpătînarea cea mai mare, că datele din tipăriturile ei sunt corecte și că savantul englez e acel care greșește, pînă și în chestiuni pe cari dănsul le

studiase la fața locului și pe cari abia de curînd le constatare cu ochii săi. Iar cazul acesta nu e de loc singular.

»Turiștii englezi cari obișnuiau să viziteze vara Ungaria cu așa-zisele change-trainuri (șileresuri), poate nu fac nicio obiecție acolo la fața locului în contra acestei propagande duse la extrem, dar cînd ies din Ungaria răsufală cu adevărat ușurați că nu mai e cine să-i piseze. E greu să găsești englezi învățați și inteligenți cari să ia în serios acest fel de propagandă. Eu însumi nu cunosc o singură lucrare revizionistă sericată despre care să poți o singură clișă afirma că atinge nivelul științific.«

Apoi: »Sper că totuși nu e încă prea tîrziu să se arate patrioților unguuri cum își pierd cei mai buni prieteni dacă nu vor deveni mai prudenți și mai cumpăniți. Tragica greșeală a propagandei din străinătate a Ungariei o văd tot mai limpede și mai limpede, de cînd îi experimentez iarăși efectele din ajara granițelor Ungariei.«

Conferințele antirevizioniste dela radio din Anglia

Conferințele radiofonice despre cari vorbea profesorul Barker s'au început.

Ne dă de știre despre ele președintele Ligii revizioniste maghiare, faimosul șvab renegeat Francisc Herczeg, în două desperate articole apărute în numerele dela 19 și 26 Mai crt. ale oficiosului revizionist »Pesti Hirlap«.

In articolul dela 19 Mai, intitulat »Radio ca dușman« (fiindcă adică unguurii nu și-l puteau închipui decît pus în slujba acțiunii antipacificice, cum e al lor), ni se spune:

»Trebue acum să constatăm cu surprindere și cu indignare, că propaganda Micii Înțelegeri a izbutit să cucerească în Anglia o poziție de așa mare importanță, din care dacă nu vom scoate-o la repezeală, va face daune incomensurabile cauzei maghiare. Poziția aceasta e radio englez, care acum în vremea din urmă s'a făcut unealtă a campaniei de calomnii îndreptată în contra unguurimii.

Avem în mână fascicola depe luna Mai a ziarului radiofonic »The Listener«: fascicola relatează între altele despre conferința ce a ținut-o publicului dela radio sub titlul »Zona periculoasă a Europei« profesorul Arnold Toynbee. Ce a spus profesorul Toynbee?

»Inainte de război — a spus dănsul între altele — cînd ideea de stat național cucerise deja teren în Europa centrală, Ungaria a fost exemplul tipic al statului asupritor și corupt.

Majoritatea maghiară a făcut totul ca să maghiarizeze cu mijloace cinstite și necinstite diferitele naționalități. Limbile ne-maghiare erau interzise și pedepsite, jumătatea ne-maghiară a populației nu putea trimite în parlamentul țării decît o reprezentanță ne-conformă cu proporția ei, insuficientă. Ca să ajungă la acest lucru, majoritatea maghiară recurgea la cea mai fâțîșe teroare electorală. Mobilizau chiar și armata pentru oprimarea ne-maghiarilor, și fiecare alegere aducea vărsare de sînge. Despre aceste stări revoltătoare vă va vorbi zilele acestea în ciclul conferințelor d. dr. Seton Watson. Ungurii s'au străduit să impună limba lor ne-maghiarilor, iar aceștia au luptat cu îndărjire pentru întrebunțarea limbii lor.«

După ce a citat cele de mai sus, Herczeg Ferenc spune următoarele:

»Trebue să luăm la cunoștință că propaganda antirevizionistă, care pînă aci se mărginea la defenstrare, a trecut la o energetică contraofensivă, și deja și-a cucerit o foarte importantă poziție. Trebue să fim pregătiți pentru faptul că, după ce a fost deja aservit Micii Înțelegeri, radio englez va face mari pagube în semănăturile maghiarofiliei. Domnul Toynbee ni-a și anunțat ciclul de conferințe al lui Scotus Viator, și noi știm la ce ne putem aștepta dela scutul sămănător de ură. E ab-

Cuvinte regale pentru Basarabia

Moldova dintre Prut și Nistru a avut săptămîna aceasta o săptămîna de mare înălțare. A descins între bravii urmași ai străjutoilor de cetăți ai lui Ștefan cel Mare Domnitorul tuturor românilor, Regele Carol al II-lea, ca să-și lege numele de provincia dintre Prut și Nistru prin ctitorii ca ale voievozilor depe vremuri: la Hotin printr-o catedrală și un spital, cărora li s'a pus piatra de temelie cu prilejul acestei vizite regale, la Bălți printr-o catedrală sfințită cu acest prilej, printr-un liceu de fete căruia i s'a pus temelie, și printr-un monument al eroilor desvelit în cadrul solemnităților augustei vizite.

Drumul Suveranului prin Basarabia a fost un negrăit drum de triumf. Și nu e fără sens acest lucru, în anul cînd România a intrat în atît de strînse legături cu Rusia sovietică, și după ce o presă dușmană sau înstrăinată nu mai contenise să ni-i prezinte pe urmașii oștenilor lui Ștefan cel Mare drept niște bolșevici, întorși mereu cu ochii peste Nistru.

Regele i-a răsplătit pe basarabeni pentru această nețărmurită dragoste arătându-le în cuvinte și n'asigurări de neuitată marea Sa dragoste față de dânșii, marea legătură dintre Tronul românesc și dintre provincia dintre Prut și Nistru.

Le însemnăm aci cu aceeași recunoștință cu care au fost ascultate de urmașii oștenilor lui Ștefan cel Mare.

DISCURSUL M. SALE REGE-LUI LA CHIȘINAU.

Sufletul Meu — a spus Suveranul la banchetul ce i s'a dat la Chișinău după vizitarea Sfîntului Țării — a resimțit o adîncă emoție și o nespūsă bucurie la primirea atît de caldă, atît de înălțătoare pentru sufletul Meu, pe care Mi-a făcut-o Basarabia.

Și aci, în capitala acestei provincii, primul Meu cuvînt nu poate să fie decît o caldă, largă și plină de dragoste mulțumire, pe care o aduc întregii populații basarabene.

Ca unul dintre cei cari au

Un strigăt de alarmă al președintelui Ligii revizioniste maghiare

(Continuare din pag. 1 a)

solut necesar ca legația noastră dela Londra să ia chestiunea în mână.»

În celălalt articol din »Pesti Hirlap«, intitulat »Iarăși radio englez«, președintele Ligii revizioniste maghiare scrie următoarele:

»A mai fost vorba în acest loc despre înspăimântătoarea cucerire ce-a făcut-o propaganda Micii Înțelegeri în Anglia. S-a întâmplat nici mai mult nici mai puțin decât că societatea engleză de radio, B. B. C., denegând tradițiile britanice loiale, s-a făcut unealtă a atacurilor antimaghiare.

În articolul nostru din săptămâna trecută am arătat conferința profesorului Arnold Toynbee, apărută în foaia »The Listener« a societății de radio. Toynbee și-a însușit pur și simplu acuzațiile postume ce obișnuia să le rostască în contra Ungariei de dinainte de război propaganda dela Praga, ca astfel să abată atenția lumii dela tot ce se întâmplă dela încheierea păcii încoace în statele Micii Înțelegeri.

În n-rul dela 8 Mai al lui The Listener a apărut lucrarea cu scop similar a lui dr. Seton Watson. Seton Watson (Scotus Viator) e un bărbat excepțional de deștept și de pregătit, el se pricepe să ascundă sub masca imparțialității științifice ura antimaghiară, pe care ca profesor al catedrei Masaryk de istorie a Europei centrale o cultivă acum în chip profesionist și sistematic. El ne este un dușman cu mult mai primejdios decât mai naivul Toynbee.

În articolul său el nu atacă unguirimea fățiș, ci înfățișează pe ton așezat cauzele și urmările prăbușirii monarhiei. De sub toga savantului se vede însă piciorul de cal. Ajunge adevărat cu speculațiile sale acolo, că e imposibilă orice fel de revizuire teritorială, și că e de altfel și inutilă, deoarece »adevărată greutate de zădărnici că nu se poate crea pe baze de hotare etnografice o situație clară, fiindcă oricum s'ar trasa hotarele, ar rămânea și de-o parte și de alta a graniței minorității însemnate.»

Herczeg Ferenc a ales din conferința d-lui Seton Watson acest citat pentruca să repețe faimoasa ineptie a propagandei revizioniste: că statisticile Micii Înțelegeri nu-s adevărate, și că adevărul este cel arătat de statisticile maghiare, după cari de-a lungul granițelor Ungariei ar fi o jumătate de milion de unguri, amestecați cu 10-20 la sută slavi și români.

Citează apoi în continuare vorba d-lui Seton Watson: că în zborul revizuirii teritoriale e de-ajuns o bună respectare a drepturilor minorităților. Președintele Ligii revizioniste maghiare, uitând că în momentul când s'a convins că Italia nu mai susține revizionismul maghiar însuși fostul prim-ministru Bethlen indemnă guvernul unguresc (în Sept. trecut) să substituie revizuirii teritoriale agitatarea chestiunii minorităților maghiare din statele succesoare, găsește în atenția ce-o dă d. Scotus Viator chestiunii minoritare o simplă cursă, menită să abată atenția lumii dela chestiunea granițelor la tratamentul minoritar, care i-adeverat că e sub controlul Ligii Națiunilor, dar fiindcă aceasta — spune d. Herczeg — nu-și bate capul cu minoritățile, rămâne tot la discreția statelor succesoare.

După îngăimările acestea președintele Ligii revizioniste maghiare continuă astfel:

»The Listener ne anunță de

altfel că tot în această chestiune va vorbi în curând C. A. Macartney. Multe semne ne arată că generala simpatie ce și-o câștigase unguirimea în cercurile politice britanice, e pusă serios în primejdie de sforțările tenace și stăpâne pe mari mijloace materiale ale propagandei dușmane. Nu știm ce mijloace de apărare folosește față de această primejdie reprezentanța maghiară dela Londra. În orice caz ar fi bine dacă n'ar face din aceasta o taină, ci ar lămuri despre cele întâmplate și opinia publică maghiară, căci nu e o chestiune a unor funcționari, ci e chestiunea nației întregi.

Noi, din partea noastră, socotim că ar fi de dorit să se înfăptuiască în sfârșit vechea dorință a prietenilor noștri englezi și să se creăm pentru contrabalansarea catedrei zise a lui Masaryk o catedră maghiară la Universitatea din Londra.»

Precum se vede, Liga revizionistă e cuprinsă de-o adevărată panică. Și pe nedrept.

Amănuntul ce-l dă spre sfârșit d. Herczeg Ferenc, că după d. Seton Watson vine rândul conferențiarului Macartney, este la fel cu invitația făcută d-lui Barker ca să conferențieze despre Ungaria, o dovadă absolută că societatea engleză de radio a procedat cu totul corect, cu totul imparțial, alegându-și conferențiarul și dintre prietenii Ungariei și dintre-ai Micii Înțelegeri. D. Toynbee, d. Seton Watson, au ajuns după cercetări peste cercetări la concluziile defavorabile Ungariei la care au ajuns. D. Barker, în schimb, precum s'a văzut mai sus, e prieten al unguirilor, însă un om obiectiv. D. Macartney, care ne-a vizitat în mai multe rânduri, a avut despre noi în scrierile sale și vorbe bune și vorbe rele, ca unul care a trecut întâi pela Budapesta și care are nevastă bulgăroaică.

Așa fiind, și mai cu seamă dupăce Ungaria a neglijat să-i pună la dispoziție conferențiarului Barker clișeele cerute în folosul cauzei ei, expectorările președintelui Ligii revizioniste maghiare și continuile calomnii la adresa obiectivității d-lor Seton Watson și Toynbee sunt cât se poate de deplasate. Nu la d. Seton Watson se vede »piciorul de cal«, ci la d. Herczeg și la ceilalți oameni ai Ungariei iredentiste. D. Herczeg numește mereu »dușmani« pe cine »dăunează« revizionismul. Asta e una. A doua: Se constată că nu fără plan i s'a refuzat d-lui Barker fotografiile unguirești cerute pe seama revistei radiofonice engleze, și că nu fără plan a fost făcut d. Barker să se supere și să nu mai vorbească la radio despre Ungaria. Într-un ciclu de conferințe obiective, științifice, unde nu se admit minciuni și invenții, o conferință pusă în serviciul cauzei maghiare n'avea ce căuta. Cauza maghiară e mai dinainte pierdută într-o asemenea controversă.

Să mai reținem din articolele președintelui Ligii revizioniste ceea ce se spune printre rânduri: Că Ungaria își va reorganiza legația din Anglia și va cere Universității londoneze să înființeze pe cheltuiala guvernului maghiar o catedră de istorie a Ungariei, din care intenționează să facă o unealtă »științifică« a revizionismului. Cu alte cuvinte: ni se anunță o nouă ofensivă a revizionismului maghiar asupra lumii engleze, și anume (probabil) cu sisteme pe cari savanții englezi să nu le poată califica așa cum le-a calificat pe cele de până acum profesorul Barker.

Țiganii în recensământul românesc

Ziarul budapestan »Magyar-ság« rezumă sub titlul acesta în n-rul dela 19 Mai crt. o critică ce-o face în nu ni se spune care număr al Buletinului statistic maghiar directorul oficiului maghiar de statistică dr. Kovács Alajos, modulul cum au fost recensați la 1930 țiganii în România.

Recensământul românesc a găsit în Ardeal 107.749 țigani, »dupăcum se poate vedea — spune d. Kovács — cu mult mai mulți decât i-a arătat statistica maghiară, care pe baza limbii a găsit pe același teritoriu numai aproximativ 60 de mii de țigani. Aci deci, la prima vedere, statistica românească pare obiectivă.»

Nu este însă, — continuă apoi directorul oficiului maghiar de statistică. Pentrucă statistica specială ce s'a făcut despre țigani în Ungaria la 1893 (apărută în volum la 1895) i-a găsit în Ardeal pe bază etnică în număr de aproximativ 148.000, și ținând de-o parte seama cât sunt de puioși țiganii, iar de alta de migrațiunile lor, numărul lor, pe bază etnică, ar trebui să fie azi de circa 220 de mii.

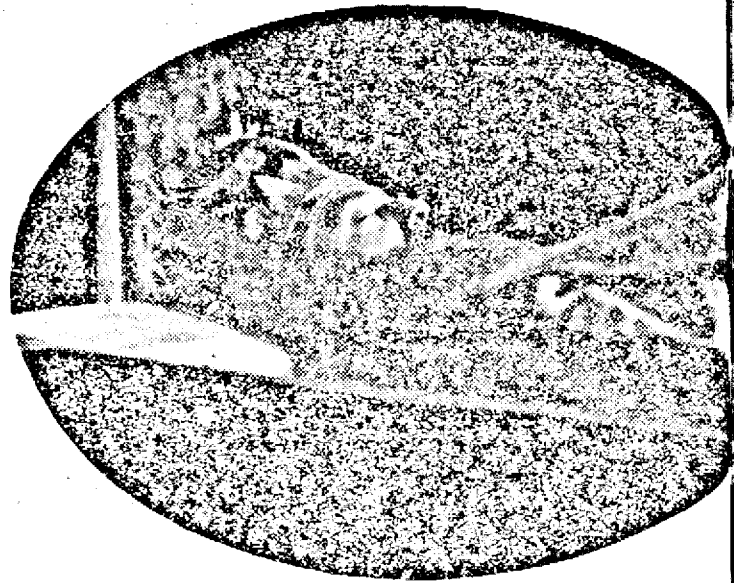
Directorul oficiului maghiar de statistică ne caută de geaba nod în papură.

Întâi de toate e tendentioasă repetarea din articolul său, că statistica românească s'a făcut pe bază etnică. Statistica noastră numai tinde spre acest lucru. Deocamdată se face pe baza propriei declarații a recensaților, respectiv a cuiva din familiile lor, din care pricină partidul maghiar a putut merge cu presiunile până acolo, încât a reușit să facă pe-un mare număr de maghiarizați, inclusiv pe cei ce au aparținut națiunii noastre și trebuie să ni-i revendicăm, să se înscrie în rubrica maghiarilor. Mulți dintre recensori au fost, precum se știe, oameni de-ai partidului maghiar, și au făcut ce li-a plăcut. Deci nu-i decât firese că nici numărul din statistică al țiganilor n'o fi tocmai cel adevărat. S'au declarat dintre ei unii români, tot așa cum alții au continuat să se declare unguri.

Al doilea: D. Kovács se face că nu știe adevăratele proporții ale migrațiunilor țigănești. Ori-cât se miră d-sa că după statistica specială dela 1893 au fost în județul Târnava-Mare 14.037 de țigani și după cea generală maghiară dela 1910 7525, iar după cea românească dela 1930 sunt numai 3799, nu e nimic de mirare în asta, când e știut de-o parte că în România s'a recenzat fiecare acolo unde se afla în ziua de 31 Dec. 1930, și nu ca sub unguri la locul apartenenței sale, și când exoduri similare cu acesta, în primul rând spre vechiul regat, sunt obișnuite și la popoare mai puțin pribege ca țiganii, la săcui mai cu seamă.

Am relevat toată această arguție a directorului oficiului maghiar de statistică, pentrucă d-sa a reușit să se prindă de-a mai mare dragul cu mâța în sac. Cum, va să zică?! Așa de mare trebuie să fie, precum o arată în legătură cu țiganii d-sa — diferența între o statistică de sistem unguresc, făcută pe baza limbii, și între una de sistem românesc, făcută în principiu pe bază etnică? Nu și-a dat directorul oficiului maghiar de statistică seama ce osândă pronunță prin aceasta asupra statisticii maghiare, și ce confirmare dă celor ce s'au spus de cătră nemaghiari despre blestemățile statisticii unguirești?

† Dr. Grigorie Gh. Com



S'a dus dintre noi ca să ne fie și prin moartea sa o pildă, așa cum ni-a fost în viecea prin râvna sa fără de seamn.

A vrut Dumnezeu să ne facă să ne-aducem mai adeveseori ca pân'acum aminte de avertismentul străbunilor noștri: »Memento mori«, și de cântarea care ne petrece la groapă: »omu-i ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului«. A fost numai pentru noi un stejar nerăsunabil, o robustitate fără păreche; în fața coasei morții n'a fost decât iarba ca toată iarba.

Și dacă Dumnezeu a vrut să ne grăiască prin această cumplită moarte fără veste ca odinioară prin profetii Săi, fericit e de-acolo din mormântul dela mânăstirea Bodrogului vlădica Grigorie, că a rânduit Dumnezeu să nu fie acest memento ce ni-l spune moartea sa un memento negativ, ci 'ndemndor ca să fim fiecare gata pentru ceosul nevisat cu 'nfăptuiri peste înfăptuiri, așa cum la 46 de ani l-a apucat moartea pe dânsul. N'ar fi crezut el niciodată cum nimeni care l-a știut n'ar fi crezut odată cu capul, că se va stinge așa cum s'a stins. Dar un neștiut glas lăuntric i-a spus în fiecare clipă, ca fizicilor cari trăiesc subconștient o viecea îndoită și 'ntreită: »Călătoria, grăbește-te și fă!« Fericit vlădica Grigorie că a ascultat de-acest glas lăuntric. La 46 de ani, la a zecea aniversare a alegerii sale în fruntea vlădiciei ard-

dane, a putut să urmă o multime în nantă de înfăptuiri: cărți și de broșuri, cari o bună parte iar celelalte să nu decdm cu severitate, truca broșura de pronu se judecă așa; 4 roții nouă, 41 de nouă, 11 paraclise, 179 biserici reparate, lizarea cărora a de sigur bunăstarea, cenii trecut a crelor, dar să ținem și în alte părți a fostare, fără însă să cut sub acest rapo deosebit; apoi 171 bisericești, 117 case, 90 de sfaturi, destinate să împuține cesele țărănești, și toate: vizite canonice de sate și cătune.

Cel de-al cărui leagă acestea și acestea, a fost un ător întâi de toate. să animeze, a știut să rămână după se sale vizitații o tresdrire de viecea în satele ce le colștiut să punda lumea cicioșilor să se ia la într'o vreme de b care dacă trecea fărările stimulate de cută rămânea.

Rămâne indiscutabil el ceva nou în sufletească a satelor granițe. Și dacă nu ceva nu lăsa, era de-ojuns.

Fie-i dupătăta somnul dulce și po veșnic!

O noua achiziție a iredentiei maghiare

Ziarul »Pesti Hirlap« a publicat la 19 Mai crt. o convorbire revizionistă cu profesorul și avocatul Herman A. Heydt dela Newyork, despre care am mai arătat cu alt prilej că s'a apucat să țină conferințe revizioniste pentru Ungaria, și că poșta americană i-a refuzat să-i transporte o broșură revizionistă ce o trimisese politicienilor din Statele-Unite.

»Pesti Hirlap« ne informează acum că achiziția aceasta americană a Ligii revizioniste maghiare vrea să organizeze la toamnă la hotelul Savoy din Newyork o »zi unguerească«, cu expoziții, conferențe și alte exhibiții revizioniste.

D. Heydt acesta — firește!

— e un propagandist cu totul desinteresat niciun fel de legătură, mână spre un mai de creștineasca de dreptate. Ni-o spun repetă »Pesti Hirlap«, că-i născut la Newyork.

Insistența aceasta a lui Ligii revizioniste e peste măsură. Sunter că »Pesti Hirlap« m Heydt, oricât s'o fi Newyork, e șvab ungu așa ca președintele L zioniste Herczeg Ferencam tot ca acesta de resat.

Adunarea generală a Ligii Antirevizioniste

Realizările unui an și datoriile ce ne mai așteaptă. mare expozeu al d-lui Stelian Popescu, președintele Ligii

ca fost săptămâna s'a ținut festivități a ziarului „Unității” adunare generală a Antirevizioniste.

o manifestație rară și o afirmare a obșteștii hotărâri de cu ultimele jertfe patrimoniale a dat pe seama viitorității de sacrificiu a frontului, a fost un prilej să s'arată că oricâte ardele ce le-a pricinuit între întregite politica, în jurul superioritate solidaritatea lor ca granitul.

Stelian Popescu, președintele Ligii a venit la adunare sub forma unei operații la care putut fi fericit. Rareori o întâlnire a găsit un astfel de apelul făcut de d-sa în primejdie revizioniste de peste țară în contra primejdiei ce o însemna apatia și desunirea țării la noi înainte de a se adresa apelul său la datorie. Ea mișcare populară a fost reușită, așa de hotărâtă,

Adunarea d-lui Stelian Popescu, președintele Ligii Antirevizioniste

MEMBRI, secretar general va săvârși de seamă despre Ligii noastre dela țările sale și până azi de societate organizată personalitate juridică, al legilor române și multa pe rând propuneveți bine voi a face, la Liga să poată găsi un drum în mersul său, pînă la scopul ce și-a

câteva cuvinte, fiindcă starea sănătății nu-mi să insist mai mult, țin multumesc fiecăruia în ajutorul la un loc, pentru de contribuție ce ați folosit Ligii și pentru ce v'ați luat, mai ales provincie, de a veni să la această adunare generală, după cum spudorim să găsim impuls pentru ajungerea scopului. Și vă mulțumesc, cu atât mai mult, cu noastră fiind una din organizații cari nu pot să nu aibă dividende sau pe ca societățile economice onoruri sau situații organizațiilor politice, din timpul și osteneala parte, pentru o cauză scumpă tuturor românilor, dar neprețuită în de aproape fiecare noi.

teoria etnică și teritorială pentru românii s'a îndreptat sacrificiilor făcute generațiile trecute, dar ea poate păstra fără o conștiință națională și o unitate națională, care să cimenteze ce s'a dobândit după veacuri de suferință. Ultima vreme s'a observat de mare scădere a acestor conștiințe naționale, că pe cuvânt ea a îngrijorat pe acei puțini români ce gândeau mai atent la neamul nostru și i-a înclinat la o reacțiune, care a cristalizat în acțiunea Ligii Antirevizioniste, ale cărei

apăsă de unanimitate ca acțiunea anti-revizionistă românească. Rareori un dușman atât de încrezut ca revizionistii dela Budapesta, a putut fi pus la punct cum i-a pus la punct pe unghiuri Liga Antirevizionistă Română.

Liga Antirevizionistă a făcut adevărate minuni, și n'privința înfruntării primejdiei ce ne pândea din afară, și n'privința rededeptării realizate în țară. Dar datoria ei nu e împlinită. Primejdiile ne mai pândesc încă. Dușmanul a căzut după atenuatul dela Marsilia cu botul pe labe, dar își ridică acum capul și face planuri. Iar marile puteri, căzute odată pe panta concesiunilor, continuă s'alunece. Suntem încă, precum a subliniat în cuvântarea sa d. Stelian Popescu, tot în fața primejdiei a luptei duse de dușmanii tratatelor de pace. E deci datoria fiecărui român să stea la postul la care l-a chemat Liga Antirevizionistă. Adunarea de Duminecă ni-a făcut dovadă că și este fiecare acolo unde-l reclamă datoria sa de român.

scopuri, după cum știți, sunt în principal două: o rededeptare, în interior, a conștiinței naționale, pe deasupra căreia s'a lăsat de la o vreme o pulbere otrăvitoare, pe care lipsa unui vânt înviorător nemăturând-o la timp, s'a adăugat la starea de indolență pe care secollele de sclăvie o altoise pe trupul și sufletul românului, sprinten și vioi din fire, — tinzând să-l transforme într-o pastă din care lipitorile străine cari ne-au invadat în lipsa noastră de atenție, sug tot ceea ce este mai bun în noi.

Steagul ridicat de Liga Antirevizionistă a însemnat un steag al rededeptării naționale; entuziasmul cu care a fost urmat pretutindeni a demortit conștiințele adormite, întrunirile noastre au provocat entuziasm pretutindeni și au dat naștere unei pulsații noi în sufletele ce lăncezeau.

De unde până acum câteva timp partidele politice, în luptele lor fratricide, pentru a se înscăuna la putere lăsașu pe ultimul plan chestiunea națională, sau de multe ori nici nu se mai preocupau de ea, vedem astăzi, grație impulsului Ligii Antirevizioniste, că se întrec în a-i acorda deosebita lor atențiune și a o pune pe primul plan al făgăduelilor lor.

De unde, până acum câteva timp, chestiunea străinismului în slujbele de stat și a preponderenței lor atât în comerț cât și în industrie, grație protecției pe care le-o acordau legile române, nu era mai de nimeni atinsă, nu îndrăzneau nimeni s-o atace față, ci numai în surdina acum partidele politice o atacă, spre marea noastră bucurie, fără frică, ba, de multe ori, din cauza concurenței dintre ele, cu mai mult curaj chiar de cât noi.

Când s'a întemeiat Liga Antirevizionistă, știam că în sânul partidelor sunt oameni curați, oameni cari gândesc ca și noi, dar cari, din cauza disciplinei de partid nu îndrănesc să-și

spună crezul lor. Am făcut apel la ei, ca și la întreaga suferință românească, să ajute Liga în atingerea scopului ei, fără să-și lepede legăturile cu partidul, Liga neintentionând în nici un caz să facă politica vre-unui partid, sau de partid, ci numai să servească cauza națională, periclitată prin indolența tuturor.

fapte, — să o susțină, — apoi din punct de vedere extern, este mult de făcut.

Tratatele de pace, așa cum au fost alcătuite, după lungi și laborioase studii și eforturi, nu sunt o lucrare artificială. Produs al unei îndelungate gestațiuni a concepției despre națiune și al principiului organicității în dezvoltarea popoa-

naționale a fiecăruia dintre noi.

Metoda aceasta a fost susținută și de ministrul nostru de externe, care învingând toate dificultățile a ținut să acopere din punct de vedere politic toate granițele cu pacte și tratate, la adăpostul cărora se poate termina și opera de înarmare atât de întârziată, fiindcă s'a crezut în utopia umanitarismului, pe care, cu perfidie, prin acțiunile strecurate în mijlocul nostru, dușmanii seculari îi picură zi de zi în sufletul naivilor noștri oameni politici.

Misiunea Ligii Antirevizioniste

Astfel stând lucrurile, putem declara că nu s'a terminat și nu se poate termina nici din punct de vedere intern, nici din cel extern, misiunea Ligii Antirevizioniste. Ba, putem afirma că mai mult ca oricând, acum este mai simțită nevoia acțiunii ei, pentru că dacă în interior oamenii politici par a se fi deșteptat și încep să îmbrățișeze țelurile noastre, ei se pot foarte ușor lăsa de ele, — și trecutul ne stă martor, — fără un control și un impuls din partea unui organism care nu urmărește foloasele personale, cum urmăresc de obicei partidele politice.

Facem dar, apel la oamenii politici din toate partidele, să continue a sprijini Liga noastră, fiindcă sprijinind-o pe ea, sprijină însuși neamul din care fac parte.

Din punct de vedere extern, însă rolul Ligii este și mai covârșitor.

Din eforturile pe cari le fac statele mari pentru a menține pacea și din oroarea ce are fiecare, de un nou război, deși fiecare se înarmează pe capete, se poate desprinde cu oarecare claritate ideea că un nou război apropiat s'ar putea să nu izbucnească. Pe măsură însă ce această idee se cristalizează, se intensifică propaganda pentru un revizionism pacific, pe care învinșii marelui război caută să-l infiltreze până și în sufletele marilor noștri aliați.

Imprejurările m'au pus în contact, atât aici în țară, cât și în străinătate, cu persoane de înaltă situație, din a căror conversație am înțeles înclinarea către o posibilitate de revizuire făcută sub presiunea opiniei publice din țările respective.

La această situație se merge, grație propagandei revizioniste, făcute pe toate căile și în toate chipurile de dușmanii noștri, și deasemeni, din cauza lipsei noastre de propagandă, adormiți fiind de lipsa de interes pe care o pune în deșteptarea opiniei noastre publice, presa noastră, în mare parte înstreținată sau străină de interesele primordiale ale neamului nostru, dar trăind din mila guvernelor și din generozitatea publicului, căruia nu i se deschide ochii să vadă otrava pe care o înghite zilnic.

De aceea, datoria generației din care facem parte rămâne întregă și amenințările pe cari le-a proiectat înaintea noastră propaganda revizionistă au meritul de a ne fi des-

(Continuarea în pag. 4-a)



D. STELIAN POPESCU

președintele Ligii Antirevizioniste

Noi n'am tăgăduit partidelor politice dreptul de a se ocupa de chestiunea națională, ba am făcut tot ce am putut spre a le antrena în această direcție și avem azi, după cum v'am spus, mulțumirea să le vedem întrecându-se în declarațiuni, cari mai de cari mai înflăcărate. Le așteptăm însă la fapte.

Unele dintre partide cred azi, că rostul nostru s'a terminat. Ele zic că date fiind infiltrațiunile puternice ale instinctului național, până în straturile cele mai adânci ale populațiunii, nu mai este nevoie de nici o efortare, întrucât instinctul asigură dela sine o reacțiune de o neasemuită putere și de o statornicie fără pereche. Argumentul acesta a prins, și în trecut a perpetuat aceea stare de beatitudine, de toleranță, întinsă la exces, care a fost tălmăcită de dușmanii noștri drept o inferioritate vădită a întregului nostru neam, pe care l-au defăimat ca nefiind în stare să-și asume în fața lumii civilizate și a istoriei răspunderile unei mari națiuni.

De aceea, înțelegând, dacă nu prea târziu, dar totuși până încă mai era vreme, excesele propagandei revizioniste, Liga noastră și-a dat seama că datoria care incumbă generației noastre este să examineze chestiunea revizionismului, atât din punct de vedere intern, cât și din cel extern.

Si dacă din primul punct de vedere avem mulțumirea să constatăm, că, grație eforturilor noastre și instinctului național, chestiunea se găsește pe drumul cel bun, și partidele politice se întrec, până acum în vorbe — le așteptăm și la

relor, opera tratatelor de pace se caracterizează prin consacrarea principiului naționalității, tras din observarea exactă a fenomenelor sociale, ale politicii alianțelor secreteși în locul criteriilor indoelnic artificiale.

Dacă acest principiu ar fi găsit, în opera tratatelor de pace, aplicațiunii numai cu privire la noi și la unghiuri, dacă din toată tragedia istoriei, desfășurată dealungul veacurilor, această deslegare fericită a întunecatei nedreptăți făcute poporului român ar fi fost singurul rezultat al tratatului de pace, încă s'ar mai fi putut discuta, din punct de vedere subiectiv, de către unghiuri, cari nu văd nici unul din principiile mari ce fac tezaurul umanității, decât prin prizma subiectivismului specific rasei lor.

Dar aceea vine în ajutorul nostru și amplifică, susținând în chip nebănuit cauza noastră, este tocmai împrejurarea că nu suntem singuri. Noi am triumfat în dreptate și am dobândit restaurarea istorică și națională, odată cu cei cari ne-au fost frați de suferință dealungul veacurilor și suntem solidari cu ei, pentru a apăra cu hotărâre patrimoniul scump ce ne-a fost recunoscut.

Dacă aceasta este situația în care ne găsim, metoda pentru a realiza scopul ce deopotrivă urmărim, împreună cu statele cu cari suntem solidari, nu poate fi alta decât coordonarea în mod progresiv a acțiunii noastre, cu aceea a tuturor statelor, cari au interese comune cu noi, menținând pacea la adăpostul căreia se va putea consolida opera unității

Adunarea generală a Ligii Antirevizioniste

(Continuare din pag. 3-a)

chis ochii, spre a vedea drumul pe care trebuie să umblăm, ce puțin de aci înainte.

Ungurii suspină după o revizuire, care să le dea pământul fertil al Ardealului, în care au iobăgit valachii, pentru a întreține din sudoarea muncii lor, pretinsa superioritate maghiară, pe când noi voim să afirmăm superioritatea dreptății eterne a națiunilor scăpate de împilare și dreptul firesc de a ne desvolta geniul specific național, ca să-l aducem ca aport mondial la opera marelui civilizațiuni.

Știu cât de grea este sarcina aceasta a luminării opiniei publice mondiale otrăvită de propaganda ungurească și exasperată de indolența noastră.

Dar precum generația care s'a hrănit cu visul unirii tuturor românilor, sorbind puteri noi din poectarea acestui ideal înaintea ochilor, a putut trăi, răsbate și învinge, tot astfel, generația noastră trebuie să aibă ca ideal luminarea opiniei publice mondiale, ca să fim apoi lăsați în pace să ne desvoltăm conform geniului nostru național. Liga Antirevizionistă face toate eforturile în această direcțiune și cu toate mijloacele reduse inerente începutului nostru de organizare, în puținul timp de când există, a realizat lucruri mari atât în țară cât și în străinătate. S'au tipărit cărți, s'au scris articole, s'au înlesnit excursiuni pentru a ne cunoaște țara, s'a făcut această mică ex-

poziție antirevizionistă, care a minunat pe toți cei cari au văzut-o, dar mai ales pe străinii cari în ultimele zile ne-au vizitat țara și a contribuit, prin graficele și statisticile înfățișate, la luminarea chestiunii, mai mult decât sute de volume cari ar fi tratat despre revizuire și antirevizuire.

Știm cât de grea este sarcina pe care o luăm asupra-ne.

Dar fără ea, fără perseverența noastră, a celor adunați la această Ligă Antirevizionistă, cauza noastră este amenințată să fie pierdută. Ni se cere și nouă un eroism. Nu acel legendar, care orbește și înalță, ci acela obscur al persistenței colective și îndârjite, într-o direcțiune bună, care este exclusivă să nu triumfe.

Ne trebuie în primul rând și mai presus de toate, mijloace materiale, cari depind de perseverența noastră, spre a fi adunate. Secretarul nostru general va arăta ce s'a adunat anul acesta și cât de mult s'a făcut cu puținul de care am dispus.

Fac apel la dv., la toți, dacă sunteți pătrunși de rolul mare și necesitatea acțiunii antirevizioniste, să faceți efortul necesar, să faceți un apostolat din adunarea acestor mijloace și fiți siguri că neamul acesta va binecuvânta generația noastră, care va fi reușit să consolideze sufletește neamul și geograficește granițele, după cum binecuvintează pe acei cari au căștigat cu sângele lor, aceste granițe.

Darea de seamă a secretariatului general

După cuvântarea întreruptă mereu de aplauze a d-lui președinte Stelian Popescu, cărui adunarea i-a făcut o călduroasă manifestație de simpatie și recunoștință, a luat cuvântul d. G. Lungulescu, secretarul general al Ligii, ca să facă darea de seamă a activității de peste an, a centralului și-a comitetelor din țară.

D. Lungulescu a făcut o amănunțită expunere a situației externe în legătură cu rezultatele propagandei revizionistilor, apoi a arătat amănunțit rezultatele din străinătate și din țară ale Ligii Antirevizioniste.

O formidabilă organizație națională

Liga — a spus d-nea — reprezintă entuziasmul organizat. Ea dispune de 67 organizațiuni județene care activează intens, organizând la rândul lor secțiunile satești. *Mal a-les Ardealul, are organizațiuni județene de zece de mil de membri fiecare.* Ceeace le deosebește de toate asociațiunile de până acum, este spiritul lor activ. Fără o doctrină, dar cu ideologia rezumată în deviza „nici o brazdă”, mille de secțiuni satești sunt tot atât de focare de puternic și sănătos naționalism.

Pretutindeni, comitetele au reînviat cultul eroismului, anglo-rificat prin plăci comemorative, busturi, trofee sau chiar monumente pe martirii ucși de hordele ungurești, au organizat comemorări impunătoare, și au afirmat unitatea și solidaritatea neamului în mari și însufleșite

adunări antirevizioniste. S'au editat monografii, lucrări, ziare și acțiunea tinde spre o înviorare a vieții naționale profund viciată de politicianismul post-belic. În fruntea organizațiilor județene stau ca activitate comitetele re-



D. G. LUNGULESCU
secretarul general al Ligii
Antirevizioniste

gionale, în special cel dela Cluj, care a desfășurat o acțiune intensă cu admirabile rezultate. În fruntea comitetelor regionale stă organizația Capitalei.

Trecând la relatarea organizării secțiilor din capitală ale Ligii, d. Lungulescu a arătat că în abia un an de zile Liga Antirevizionistă a izbutit să 'ncercue Bucureștii cu o centură naționalistă, care ține sub control și înfrânează orice mișcare subversivă ce s'ar încerca în masele muncitorești din capitală. Zece de mil de membri ce-l are Liga între muncitorii din București și din suburbiile Bucureștilor, sunt un rezultat ce nu poate fi îndeajuns apreciat al acțiunii pornite de d. Stelian Popescu.

În continuare d. Lungulescu a arătat acțiunea antirevizionistă a studenților și legăturile ce și le-au făcut Ligadorii cu studenții din Turcia și din alte părți, apoi a descris amănunțit activitatea comitetelor județene, laudând în chip deosebit pe-a celor din Transilvania.

În darea de seamă ce a făcut-o apoi despre gestiunea financiară, secretarul general al Ligii a arătat că mai multe de jumătate dintre cheltuieli au fost

suportate personal de d. Stelian Popescu și de siarul „Universul”. Amintind în legătură cu aceasta sprijinul material dat de siarul „Universul” „Gazetei Antirevizioniste”, d. Lungulescu a subliniat în aplauzele frenetice ale asistenței marea utilitate a acestei gazete, recomandând-o călduros tuturor bunilor români.

Cuvântările participanților

Dintre numeroșii reprezentanți ai comitetelor Ligii din toate părțile țării au luat apoi cuvântul următorii:

D. prof. univ. dr. G. Marinescu, marele savant, arătând că savanții tuturor timpurilor și-au ținut de datorie să fie în fruntea mișcărilor patriotice.

D. prof. univ. Onisifor Ghibu, atrăgând atenția asupra uneltirilor revizionistilor din launtrul țării, organizați în organizații bisericesti, culturale, etc.

Luptătorul octogenar C. M. Ciocăzan, fost primar al Craiovei, felicitând pe d. Stelian Popescu pentru acțiunea ce-a pornit-o.

D. colonel Romulus Boldea, fost prefect, rugând pe d. Stelian Popescu să vină să prezideze demonstrația antirevizionistă ce va fi la 9 Iunie la Lugoj, și cerând Ligii să facă următoarele demersuri: *pentru simplificarea și ieftinirea procedurii de reromânizare a numelor acelor români cari și le-au schimbat din cauza silnicilor stăpânilor de ieri; pentru a împiedeca pe evrei ca să-și la nume românești ce formează patrimoniul onomasticel noastre; pentru crearea unui post de radio la Timișoara, ca să amilizeze propaganda postului din Budapesta; pentru a împiedeca, așa cum a făcut-o deunăzi ministerul apărării naționale din Cehoslovacia, căsătoria ofițerilor români cu femei străine.*

Părintele Iacob Marga, președintele comitetului din jud. Someș, arătând realizările din acest județ ale Ligii.

D. dr. Albu din Craiova, laudând intransigența românilor de pe graniță și în special pe-a sătmărenilor.

Cum sunt apărute granițele românești

După o știre a lui „Legegraph”, dramaturgului Krishon, care a publicat timpurile manevre ale armatei ruse în care arată că Rusia pe toată întinderea apusene, de jos până de fortărețe subpământului beton deasupra cărora dări și culturi cari le în afară de întărirea apărării e asigurată de ză „brâu de foc” rusească — care e un imbibat cu gaze ce în caz de invazie prinde pe un buton din fortă pământene.

Bibliografie

A apărut zilele trecute interesantă, Verbom (tira zilei), a d-lui Gheorghe.

Lucrarea d-lui Tudor zintă într-o cuceritoare tate de stil și e răzâ nervul critic al unui scriitor a reușit să prindă actualității redată în ca el goliciune.

În a doua parte a debate o problemă interesantă și vitală.

O recomandăm cu dura d-lor învățători, și tuturor categoriilor lectuali.

Cartea se găsește la Concordia.

TOT ROMÂNUL DE BINE CITEȘTE ZIARUL



Noua convenție comercială româno-maghiară

După datele publicate de semioficiosul guvernului maghiar „Budapesti Hirlap” în n-rul din 26 Mai, noua convenție de import și export ce s'a 'ncheiat între România și Ungaria prevede următoarele:

60 la sută din banii realizați de România prin exportul său în Ungaria, rămân în Ungaria ca să se cumpere pe ei mărfuri ungurești; 30 la sută rămân la dispoziția Băncii Naționale ro-

mânești, pentru plățile și pentru achitarea datorită celor ce le are România garia; restul de zece dacă sunt dintr'un export petrol, rămân la dispoziția etăților petrolifere ca pere din Ungaria mai cari au nevoie, iar dacă altfel de exporturi, se pe seama Băncii Naționale măneste la băncile budapeștine dar Banca Națională a li va plasa la dispoziția îndreptățite să se ocupe saciilor de devize românește anume ca să se achite ste sume datoritiile ce le în Ungaria Importatorilor Cursul valutei n'a fost Convenția va fi reeză după două luni dela pun în aplicare.

Oficiosul guvernului speră că noua convenție contribuie la intensificarea tului maghiar în România oarece se vor putea face za el și exporturi mai din cauza procedurilor cate de până aci nu putință.

Precum se vede din mai sus, România e obligată să facă pe 70 la sută din realizările în Ungaria cum de mărfuri ungurești.



Într-o broșură revizionistă în limba franceză, scrisă de profesorul universitar Lukinich din Ungaria, românii sunt prezentați dupăcum se vede în clișeu de mai sus, mănând cu sulitele pe unguri puși la jug.

(V. lucrarea „România și revizionismul maghiar” a dlui dr. Aurel Gociman.)

Stânga maghiară și revizionismul

semioficiosul guvernului „Budapesti Hirlap” — mai în coloanele lui — s'a făcut un protest făcut în parlament maghiar de deputatul Szalay în contra unei tot din parlament, a de stânga Vázsonyi, a fost înregistrată în dă-seamă din ziare ale des-parlamentare.

atut gomböșist a protes-Vázsonyi și-a revendicat de părinte al revizionismu-descoperitor al ideii re-

ne însemnăm, nu atât pro-lui Szalay cât pretenția a lui Vázsonyi. Pen-tărește din nou (parcă ra nevoie!) ceea ce am în mai multe rânduri în coloane: că stânga ungu-supralicitează în ireden- pe cel de dreapta, trădând naționalismul și pe năcă-bagi și muncitori de sub horiști.

cum am mai semnalat și convertirea la ireden-stângii din Ungaria n'a iară efect la stânga ungu-de peste graniță. Frațiu-maghiară deia Cluj a parti-social-democrat s'a apucat șșitul iernii acesteia să trãmuncitorimea înhăitându-se partidul maghiar al grofilor, me pe tema „națională”.

ședința dela 29 Mai a par-tului maghiar, la discuția lui ministerului de indus-socialistul Carol Peyer a despre reforma sindicală ea s'o facă guvernul Gôm-pentru a introduce în Unga-sub această mască fascismul, polemizat cu primul-minis-tare spusese într'o ședință ioară că va despoliticianiza catele și le va pune 'n slujba cii naționale. Peyer — pre-arată în darea de seamă a terilor parlamentare „Pesti p” din 30 Mai — a căutat convingă pe Gombös că nu voie de această metamor-fe fascistă a sindicatelor, arece erau și până aci în iredentismului. A pus pe Camerei, ca dovadă, o sură socialistă mai veche, pe seama străinătății, în se află între altele un desen Ungariei trianonice încadrată Ungaria-Mare.

Supralicitearea aceasta a ire-dentismului din partea socialiș-tor unguuri nu ne surprinde. În coloanele noastre s'a făcut în destule rânduri dovada, că par-tidul socialist din Ungaria, ai cărui conducători sunt niște bieți miluiți ai guvernului, a trecut oficial de partea iredenței, mer-gând cu trădarea internaționali-smului și a intereselor proletaria-tului unguuresc până acolo, încât a imaginat anul trecut o tragere în cursă a socialiștilor din străi-nătate, ca să-i pună la un cong-res ce-ar fi fost să-l aibă la Paștile de-acuma la Budapesta dimpreună cu asasinii asociației TESZ, să voteze o moțiune în

contra tratatului de pace dela Trianon și să se angajeze că vor lupta în contra lui și la ei acasă.

Socoteala ce și-o făcuseră miluiții socialiști ai guvernului Gombös cu acest congres de tra-gere pe sfoară a dat precum se știe greș. Congresul nu s'a mai finit. Iar în loc de-o înhăitare cu socialiștii unguuri asociați cu guvernul latifundiarilor, socialiștii din străinătate au votat acum patru săptămâni în Belgia o mo-țiune despre care am mai vor-bit, înfierând revizionismul ungu-uresc și nemțesc cu toată energia și chemând la luptă 'n contra lui muncitorimea de pretutindeni.

Dela germanii din Ungaria

Un deputat la 600 mii de nemți...

— Și-acela renegeat! —

Pentruca să-și achite datorita față de hitleriști (se știe că presa italiană a desălsuit astă toamnă că ziarul său „Uj Magyaršag” e scos cu banii dela Berlin și dela Gombös) Tiberiu Eckhardt a primit pe lista candidaților săi din alegerile parlamentare din Aprilie crt. pe trei reprezentanți ai Asociației Culturale Germane: pe Kassbach, președintele Kulturvereinului, pe Franz Basch, secretarul acestei asociații, și pe Adam Riesz, fiindcă nu puteau candida altfel, deoarece în Ungaria partide minoritare nu-s îngăduite.

Eckhardt era 'n cartel cu guvernul. Deci l-a primit pe lista sa așa-zisă agrariană pe cei trei reprezentanți ai germanilor cu gândul ca să nu-i aleagă.

Kassbach și Basch au căzut în împrejurările ce le-am arătat la vremea sa, fiindcă s'a dus însuși Gombös și ministrul de interne să le terorizeze alegătorii; au căzut totuși cu cinste, rămânând abia cu câteva voturi mai prejos de contracandidații guvernamentali.

Riesz s'a putut alege, fiindcă Gombös și ministrul de interne n'au socotit necesar să-i terorizeze personal circumscripția.

Acum ne dăm seama de ce s'a ales.

„Uj Magyaršag”, ziarul lui Eckhardt, arată în numărul său din 25 Mai, că în ședința dela 24 Mai a parlamentului deputatul Riesz și-a făcut debutul la tribună cu o cuvântare în care a spus:

Că germanii din județul Baranya (unde s'a ales dânsul) nu-s adepții niciunei idei din peste hotare (adecă ai hitlerismului, ai pangermanismului, care primejduiește Pannonia maghiară), ci sunt din punct de vedere național oamenii cel mai de încredere;

Că sunt mulțumiți cu situația culturală ce-o au, și și-o datorează învățătorilor maghiari;

Că el însuși și-a dovedit suficient patriotismul prin faptul că a fost 12 ani de zile instructor de leventi.

Va să zică cel 600 de mii de germani din Ungaria hortlistă s'au procopsit cu singurul deputat ce-l au în parlamentul generalului Gombös! Nici că se putea altfel într'o țară ai cărei prim-ministru spune ceea ce a spus Gombös când s'a dus să terorizeze circumscripția candidatul Franz Basch: că 'n Ungaria nu e nevoie de-o specială reprezentare 'n parlament a intereselor populației germane, și că nici nu-l poate încăpea în cap că germanii ar fi de altă părere.

CEA MAI BUNA REVISTA ILUSTRATA DIN ŢARA TIPARITA IN CONDIȚIUNI TECHNICE SUPERIOARE, PE HĂRTIE CROMO, ESTE

ILUSTRATIUNEA ROMÂNĂ

EDITATA DE ZIARUL „UNIVERSUL”

Ce îndemnuri dă guvernul maghiar partidelor unguurești din statele succesoare

— „Învățămintele” alegerilor din Cehoslovacia —

Semioficiosul guvernului maghiar, „Budapesti Hirlap”, a publicat la 28 Mai un editorial despre „învățămintele” ce trebuie să le tragă unguurii din alegerile cehoslovace făcute zilele trecute.

Ni s'arată că cele două partide unguurești cartelate: cel național maghiar al lui Szentiványi și Iáross și cel creștin-social al lui Eszterhazy și-al faimosului iredentist Szüllő (pe care poliția budapestană îl închisese pe vremuri pentru pederastie) au obținut în alegerile acestea 265.000 de voturi, față de 257.000 obținute în alegerile din 1929. E deci în aparență un spor, dar în realitate un regres. Fiindcă totalul votanților din Slovacia a crescut față de cel dela 1927 cu 200.000 adică cu 13%.

Dupăce încearcă să scuze deficitul celor două partide maghiare afirmând că numărul votanților maghiari n'a fost lăsat să crească, „Budapesti Hirlap” arată că o însemnată parte a voturilor maghiare s'au dus la hitleriștii germani ai lui Henlein, iar altă parte (din jud. Nitra) la fasciștii lui Gaida.

Faptul acesta relevat de semioficiosul guvernului maghiar se cuvine subliniat. E vorba de voturi unguurești date unor partide extremiste (număi întâmplător de dreapta), și-anume date acestor organizații pentru că reprezintă forțe și mai efectiv centrifugale decât partidele maghiare anticehoslovace. E o apucătură care a putut fi adeseori observată și la noi.

Și acum concluziile, „învățămintele” semioficiosului:

„Partidele maghiare vor ști ce au de făcut — spune „Budapesti Hirlap”. S'a adevărit că politica oopoziționistă trebuie să fie mai radicală decât e în esență moderata politică a partidelor maghiare”.

Le îndeamnă deci fățiș pe cele două partide unguurești din Cehoslovacia, cari nu puteau fi nici până acum învinuite de purtare leală față de statul cehoslovac, să treacă la radicalism, la iredentism. Și pentrucă la așa ceva trebuie elemente cutezătoare, le ndeamnă să dea un mai mare rol decât până acum tineretului, „singurul prin care se vor putea cuceri satele”. Și anume, amintește această „cucerire a satelor”, pentrucă partidele maghiare au avut în special voturi la orașe, și numai în mică măsură la țară.

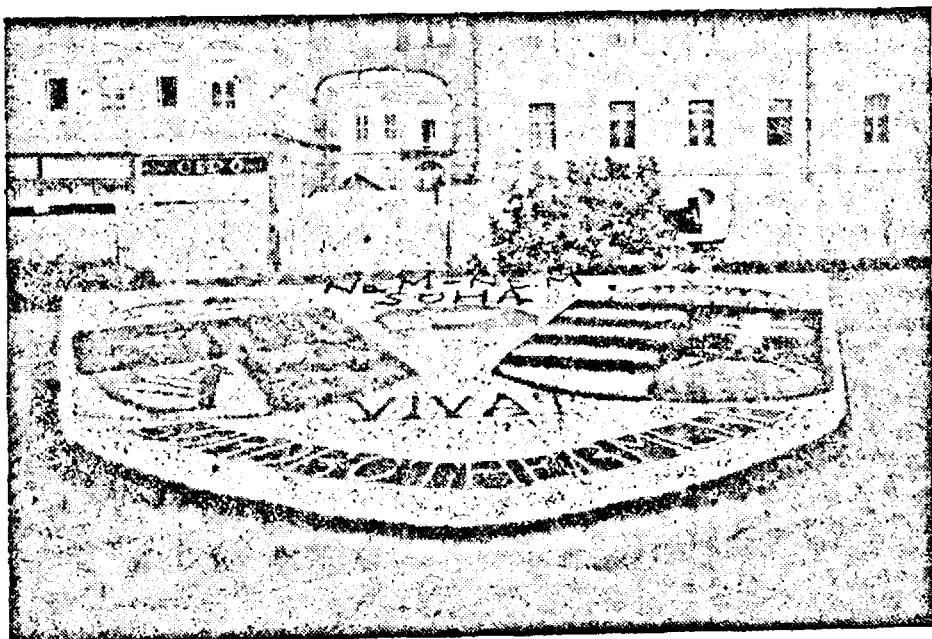
„Învățămintele” semioficiosului nu sunt desigur adresate numai unguurilor din Cehoslovacia. Am putut-o constata și 'n alte rânduri, că un îndemn dat unguurilor din republica cehoslovacă, își arată imediat urmările și la partidul maghiar dela noi, și tot astfel îndemnurile date partidului lui Gheorghe Bethlen se repercutează și la partidul faimosului Szüllő din Cehoslovacia. E doar știut că la congresul de acum doi ani dela Târgul Murăș al partidului maghiar fusese trecută în program o directivă politică comună pentru partidele maghiare din toate statele succesoare, și dacă provocarea aceea n'a ajuns să fie discutată în public, nu înseamnă că n'a fost discutată și hotărâtă în particular.

Prăpădul înghețului și al grindinei în Ungaria

Dupăce anul trecut Ungaria a avut o recoltă cât se poate de slabă, cea din anul acesta i-i pe trei sferturi distrusă de înghețul dela sfârșitul lui Aprilie și începutul lui Mai, și de grindina ce s'a abătut catastrofal în săptămânile din urmă peste cea mai mare parte a țării.

Ingrijorarea populației e vecină cu disperarea. Năpasta aceasta a lovit-o într'o vreme de sărăcie ne mai pomenită, și într'o vreme când cu toată această sărăcie guvernul generalului Gombös sporea în scopuri militariste bugetul țării. Ce se va alege după aceasta de bugetul militarist al generalului, nu e tocmai greu de prevăzut. Năpasta lovește cumplit într'o populație infometată de care nu se poate să nu și se rupă inima; totodată ea pune însă la punct oficialitatea revizionistă tocmai atunci când se apucase mai îndrăzneț să se dea la provocări în contra păcii. E negreșit o bătaie a lui Dumnezeu.

Cât e de mare disperarea, și-a populației și-a oficialității, care știe că orice sporire a mizeriei obștești și poate aduce surprize jalnice, se vede din faptul că președintele Ligii revizioniste, Herczeg Ferenc, a semnat Duminecă în „Pesti Hirlap” un apel alarmant către toată lumea unguurescă, către oficialitate și către toți ceilalți, ca să vină neîntârziat în ajutorul năpăstuiților.



Parcul iredentist din piața orașului Seghedin. (Din cartea „România și revizionismul maghiar” a d-lui Dr. Aurel Gociman.)

Evreii lui Gömbös

Povestea tragicomică a legăturilor antisemitului Gömbös cu băiatul rabinului din Beliul Bihorului

În coloanele acestea a fost odată vorba despre ciudata schimbare la față a primului ministru ungurec Iuliu Gömbös, devenit din șef de bande antisemite, din căpitan de jugăntori ai evreilor și din părțile spiritual al numărului clausus, tovarăș al cartelurilor evreiești în contra nevoașei populații maghiare exploatare de carteluri, și comandant al unei majorități parlamentare în care numai ce mai mișună evreii, prezentați țării drept „generație a reformelor”, a „războiului”.

Cu adevărat, mai rar așa schimbare la față! Și e cu atât mai nostimă, cu atât mai jalnică pentru blata nație maghiară înșelată, cu cât omul care s'a pretat la lucrul acesta, și-a impus țării metamorfoza în numele „unității naționale” chemată să ducă la desrobirea celor din țară și de peste graniță, și și-a impus-o prin lovitură din spate dată partidului betlenist cu care guvernase până aci, și prin alegerile cele mai cumplite ce le-a pomenit vreodată istoria politică a Ungariei.

Ca orice lucru ne la locul său, cădășla aceasta a lui Gömbös cu evreii carti au ajuns astăzi să subjughe Ungaria mai mult ca oricând, va trebui însă să se răzbune. Inceputul a și venit.

Între alți oameni noi, ai „reformelor”, ai „războiului”, ai „desrobirii interne și externe”, Gömbös a vârit în noul său parlament pe un anume Kenyeres Miklos, care l-a făcut pe antisemitul Gömbös depe vremuri de răsul țării întregi.

Pe „reformistul” acesta al noului parlament maghiar al „reformelor” îl cheamă de-acasă Moizes Kauffmann. E născut la 1895 în Maramurășul românesc, unde tat-so era pe vremea aceea șahțar. E fiul lui Nisen alias Nathan Kauffmann, astăzi rabin în satul Bell din Bihorul românesc, și al Rifkii născută Kahan alias Rossmann. Tatăl său îl destinase să-i fie succesor, și l-a dat ca elev particular la o școală de rabini. Băiatul a prins însă poftă de cariere mai di granda, și visând să se facă inginer, a urmat în particular liceul, apoi s'a înscris la politehnica din Budapesta, unde însă n'a făcut nicio ispravă. Războiul — deși figurează în parlamentul ungurec ca reprezentant al „generației războiului” — nu l-a făcut. După război s'a apucat de afaceri, cu mine de cărbuni și cu altele. A devenit furnizor al căilor ferate și al altor instituții, atunci când altora nu li se dedeau asemenea comenzi. Iși făcuse omul legături mari, cari l-au dus apoi, în ultimele alegeri ale lui Gömbös, în parlamentul „reformelor”.

Până la 1919 îl cheama Moizes Kauffmann. Apoi și-a schimbat numele prin fraudă: declarând sub jurământ la 'nsurătoare ofițerului stării civile că n'are acte de oarece e din „ținutul ocupat de români”, că-l cheamă

Kenyeres Nicolae, și că-l de religia evanghelică. Pe baza actului de căsătorie, ministerul de Interne l-a legalizat apoi numele fals și religia falsă, fără să-i ceară niciun fel de acte. Dela acest fals a trecut apoi la altul: s'a dat drept inginer, și când asociația inginerilor l-a arătat că nu este și l-a denunțat justiției, protectorii săi șperțuți l-au scos pur și simplu de sub urmărire. Tot astfel când muncitorii dela minele sale l-au pus acum popriri pe diurnele de deputat pentru că l-a excrocăat cu șapte ani în urmă, guvernul lui Gömbös l-a anulat popriri.

Acesta e „reformistul” lui Gömbös, și opoziția afirmă în parlament și prin presă că mai sunt ca el între deputații guvernului o sumedenie.

Toate-acestea s'au aflat datorită antisemitului Bajcsy-Zsilinszky, contracandidatul căzut al fiului de rabin din Beli. Răstul Bajcsy-Zsilinszky a plătit lui Gömbös cu-aceste divulgări o teroare cum nu s'a mai pomenit nici pe vremea falmoasă a lui Bánffy, exercitată de oamenii lui Gömbös în circumscripția Tarpa pentru alegerea cu orice preț a fiului de rabin din România. Trebuie știut că teroarea aceasta de la Tarpa, făcută de guvern în contra șefului rasiștilor pentru alegerea unui evreu excroc, a întrecut orice închipulre. Ca să nu dăm și alte exemple, e de ajuns să arătăm că a făcut cortezie pentru evreul excroc al lui Gömbös însăși „Asociația vitejilor”, din care Kenyeres-Kauffmann, ca unul ce n'a făcut războiul, firește că nu făcea parte, în schimb contracandidatul Bajcsy-Zsilinszky era un membru de seamă al ei. Din cauza acestui lucru ne mai pomenit, „viteazul” Bajcsy-Zsilinszky și-a dat demisia din Asociația vitejilor. Apoi au venit lanț destăinuirile referitoare la Kauffmann.

Astăzi Kauffmann, dupăce partidul dela putere l-a anulat popriri dela diurnelor în folosul muncitorilor săi excrocăți, e dat afară din partid, și-l vine rândul să l se ridice și imunitatea parlamentară. Guvernul nu s'a hotărât, firește, cu unu, cu două să-l sacrifice. A trebuit însă, fiindcă șeful rasiștilor, Bajcsy-Zsilinszky, a sesizat parchetul, pentru uzurpare de nume, pentru fals în acte publice, pentru jurământ fals, pentru excrocherii, etc. etc.

Ar fi foarte nostim dar prea lung pentru spațiul restrâns al acestei gazete, să arătăm literatura umoristică, adresată lui Gömbös, ce s'a născut în Ungaria în legătură cu căzul acesta cu totul unic.

Ne vom mărgini să arătăm câteva mostre.

Ziarul „Magyarság” a trimis la Bell, la părinții „reformistului” lui Gömbös, un emisar special, ca să le la un interview. Rabinul, lovit în amblije că se poate

pune în discuție evreismul băiatului său, a declarat că nici vorbă nu poate fi că odrasla sa n'ar avea cele mai evreiești sentimente, doar a fost destinat s'ajungă rabin. Rabineasa, când l s'a spus că băiatul său a declarat ziarelor că-l curge în vine sânge creștin, s'a uitat speriată ta bărbatul său, și a protestat cu cea mai mare vehemență în contra acuzației de infidelitate conjugală ce o însemna această minciună a băiatului.

Un alt ziar, „Uj Magyar-ság”, a publicat o caricatură nostimă: Politicienii maghiari în sfat despre originea lui Kauffmann, și au găsit soluția: au adus ca supremă dovadă barza legendară, ca să spună ea de unde l-a adus.

Firește, glumele acestea nu trebuie să ne abată atenția dela lucrul principal ce trebuie să-l avem în vedere în legătură cu această dare în spectacol a politicianismului și a corupției din Ungaria.

Kauffmann a fost ales în contra rasiștilor Bajcsy-Zsilinszky, în contra unui fruntaș al castei „vitejilor”, ca reprezentant al Ardealului!

Nu e o simplă afirmație. La expoziția Ligii Antirevizioniste din Palatul ziarului „Universul” puteți să vedeți un ofiș electoral al partidului lui Gömbös, pe care figurează harta Ungariei Mari, două mâni carti se strâng și insignele partidului „unității naționale”, cum și-a botezat Gömbös adunătura sa politică. Propaganda electorală a guvernului s'a făcut deci în chip declarat în numele iredentismului.

Altă dovadă: Ca și Kauffmann, mai sunt în parlamentul lui Gömbös o serie întreagă de inși, cari n'ajungeau acolo dacă nu li se pune pe frunte semnul de recunoaștere: reprezentanți ai ținuturilor „ocupate”. Astfel e băiatul de 30 de ani al episcopului Makkay dela Cluj. Astfel e ziaristul cu nume românesc Kolozsváry-Borcsa dela Dobrița, cărui i se obiectează că n'are anii de cetățenie cuveniți, fiindcă-l stabilit în Ungaria numai dela 1925. Aceași obiectie, că n'au anii de cetățenie reglementari, s'a adus și altor trei sau patru deputați al partidului lui Gömbös.

Cu Kauffmann s'a întâmplat însă ceva și mai și. Cel amintit au măcar cetățenia, optarea pentru Ungaria. Kauffmann n'a optat, n'are cetățenia, și totuși a putut fi ales și încă în contra unul reprezentant al castei vitejilor, prin cortezie a castei vitejilor și prin cea mai sălbatică teroare electorală ce-a pomenit-o vreodată Ungaria.

Afacerea Kenyeres Kauffmann era să la zilele acestea o întorsătură tragică. Mama excrocului, plecată cu rabinul la Budapesta ca să salveze ce se mai poate salva, era să se arunce dela etajul hotelului în stradă, fiindcă fiul excroc l-a cerut să declare ziaristilor și autorităților că nu li-l copil legitim, ci numai adoptat dela un creștin oarecare.

Impozitele țărănești din Ung

Precum am arătat în atâtea rânduri, întâiul lucru ce l-a făcut generalul Gömbös dupăce a luat acum doi ani și jumătate conducerea guvernului, a fost să sporea scâmpozitele, și anume tocmai pe ale țărăniimii.

Chestia acestor impozite a venit deunăzi în discuția parlamentului maghiar, în legătură cu noul buget al țării, care n'loc să nsemne o ușurare a sarcinilor publice, le ngreuiează și mai tare.

Deputatul Eugen Dulin, precum arată în n-rul din 22 Mai ziarul „Uj Magyar-ság”, a arătat la discuția generală a bugetului că acum cinci ani, când venitul național era de trei ori mai

mare ca azi, în constituționale numai 2% din incasările bugetului astăzi, când venitul s'a redus la o treime, sările rezultate din reprezentă 45 la totalul bugetului, și se iau în cea mai parte dela țărani.

Precum am arătat în alte rânduri, impozitele iugăr de pământ erau nirea la putere a lui de patru și de cincimare ca la noi. Că în cel doi ani și de guvernare a lui și cât va fi după get, e lesne de dacă se ține seamă porția arătată de tul Dulin (27%:45%)

Panamale despre cari pr ungurească dela noi nu cunoaștință

În coloanele noastre s'a vorbit foarte adeseori — și anume fiindcă în presa maghiară dela noi nu se vorbește de loc — despre potlogăriile fără număr ce se fac în preacinstita Ungarie, în țara care nu vede decât paiul din ochiul vecinilor fiindcă bârna din ochiul ei n'o lasă teroarea oficială s'o vadă.

Ultimele panamele, delapidări și excrocherii ce le-am arătat, au fost cele săvârșite la ministerul sănătății în dauna invalizilor, a orfanilor de război și a șomerilor. Precum am arătat cu prilejul faimoselor procese ale fostului subsecretar Dréhr și-apoi cu prilejul destăinuirilor făcute la adunările sale dela Senteș și Gyöngyös de șeful de partid Tiberiu Eckhardt, fostul ministru al sănătății și vicepreședinte al consiliului de miniștri, prelatul astăzi decedat Iosif Vass, a dat pomenile de sărbători ale șomerilor fraților săi, a dat fondurile orfanilor și invalizilor la bancherii evreii, ca să-i asaneze pentru că făcea cu ei învârteli, a mâncat fondurile ministerului cu speculații la bursă, a cumpărat pe seama ministerului cu cât nu făceau palate și vile cari îi aduceau șperțuri, și la urmă, când a murit, a trebuit să i se plătească da-

toriile tot din fondurile rului, pentru că să n scandal. Am mai arătat gatură cu potlogăriile de minister s'a adus și însuși lui Bethlen, acuzația că conace din banii inva orfanilor, și acuzația a fost public de cineva care e de tot în Ungaria, de ruda Eckhardt, cel care a fost că a făcut zeci și sute de comunicând fals cursurile pe vremea când era directorul.

Acum sunt la ordinea Ungaria alte potlogării de despre cari presa maghiară noi nu suflă nimic: dela dela primăria din Mișcolț delapidat zeci de milioane firește nu ieșea nimic dacă Gömbös n'avea de niște partizani cari trebuș în locul celor prinși cu male, — tot așa cum și la ria din Dobrița, iar anul la cea din Budapesta, nă la iveală panamalele de sute de milioane decât pe guvernul Gömbös să și locul panamiștilor din trimenii săi deocamdată până când îi va arăta lumii o guvernare viitoare



În ziarul „Magyarság” dela Budapesta a apărut acest desen, care prezintă pe românii din Ardeal ca jefuitori și incendiatori ai satelor ungurești.

In amintirea martirilor Beiușului

Românii din Beiuș au Joi o mare, pentru care se pregăsc de 16 ani de zile. Se va săvîși în această zi — în ziua oilor cari s'au jertfit pentru trecirea României — bustul lor doi mari fii ai neamului ai orașelului acestuia de cultură și de puternică vibrație mănăscă: al martirilor dr. Ciordaș și dr. Nicolae Pleșca, răpuși mișelește în Aprie 1919, cu puțin înainte de pătrunderea trupelor românești pe linia demarcațională, de unde le animalizate ale bolșevicilor săcui.

Se cunosc prea bine împrejurările sinistre în cari au fost șiși banditește cei doi mari mîni dela Beiuș, ca să le mai amintim cu amănunțime. Vrednicilor lor supraviețuitori dela Beiuș s'au îngrijit să le amintescă an de an, creînd la populația românească a Bihorului un cult al martirilor cum se pomenește, un cult care dat naștere la românii bihoreni și n special la beiușeni conștiințe naționale vrednice de toată admirația, chezură de nicio îndrăzneală ungurească nu va rămînea năstărit de frontieră neplăcută, neplătită cu vîrf.

Din cultul acesta propagat zi de zi, an de an, s'a nfrîpat piața din mijlocul Beiușului, de ani de zile, un monument al celor doi martiri care-și aștepta inaugurarea. Un moment realizat din multa săcucie a micii populații a Beiușului, un monument care era atît mai pilduitor, cu cît se vede că n'au știut încă să împodobescă cu vreo eternizare cât de modestă a celor s'au jertfit între zidurile lor pentru desrobirea românească.

Joi, de ziua Înălțării Domnului și a Eroilor, monumentul martirilor beiușeni își va lăsa vîlul ce-l acopere, vestind năstărită, vestind jinduitorilor de granița Sălontei, că jertfa românească dela Lunca, unde sârmanii Ciordaș și Bolșca, ridicați de-acasă n'au toiuș, schingiuiți și martirizați năstărită, au fost puși să-și sape înainte de moarte groapa, n'au mas zădarnică, ci se va ridica ca un atotputernic veto în năstărită oricărui încercări de-a mai pune odată în jugul autorităților de ieri.

Să mergem Joi acolo, la Beiuș, toți câți putem. Va fi numai un prilej să ne năstărită sufletește, ci va fi și un prilej de năstărită. Vieța Ciordaș, care se va evoca în ziua aceasta a eroilor neamului, va trebui să ne fie o pildă. Că ea mai potrivită pildă pentru zilele de astăzi, când atîția

fără chemare se cred chemații-chemăților, când atîția cari nu știu să jertfească și să se jertfească, își revendică locuri de frunte. Ciordaș a murit așa cum a murit pentru că n'a stat un moment să aleagă între datorie și onoruri. Avea în lupta națională de sub unghi un trecut exemplar. Era demult în comitetul central al partidului național-român. Era președinte al partidului național român din părțile Beiușului și apoi delare voluție al Bihorului. Putea și el, ca alții, să meargă la Sibiu,

unde-l așteptau posturi de conducere, onoruri, porți deschise spre ministeriat. A preferat însă să stea pe loc, în Bihorul său ajuns sub călcăi de bandiți săcuiști și ungurești, bineștiind că neplecând peste linia demarcațională se condamnă singur la moarte. Și ce cumplită a fost moartea la care s'a condamnat!

O asemenea jertfă nu se poate cinsti cu-o simplă pomenire. I-o vom cinsti cu vrednicie numai dacă vom învăța ceva din ea.

Programul serbărilor

Pomenirea celor doi martiri, la care va participa din partea guvernului d. ministru al cultelor Alexandru Lapedatu, se va începe la orele opt dimineața cu o liturghie oficiată la biserică unită. La orele 9 se va face primirea înălților demnitari la bariera orașului. La 9 și jum. înălții demnitari vor depune coroane pe mormântul martirilor. La orele 10 se va face o slujbă religioasă în fața monumentului, iar la 10 și jum. se face desvelirea bustului.

După desvelire și după discursuri va urma la 11 și jum. depunerea coroanelor corporațiilor și societăților, apoi defilarea școlilor și a conductului etnografic, iar la 1 d. a. primăria va da invitațiilor un banchet.

După amiază la orele 6 se va vizita expoziția organizată de Reuniunea femeilor, iar seara la 9 va fi un ceai dat de aceeași Reuniune.

Participanții sunt rugați să anunțe din vreme primăria ca să le rezerve locuri.

Un tren special pentru participanții din părțile Orăzii

CONFRATELE »GAZETA DE VEST« A ORGANIZAT PENTRU A INLESNI PARTICIPAREA LA FESTIVITA-

ȚILE DELA BEIUȘ UN TREN SPECIAL, CARE PLEACA DELA ORADEA ȘI ARE REDUCERE DE 75 LA SUTA.

Inarmările Ungariei

— Se aduc prin porturile noastre dunărene materiale pentru fabricile maghiare de armament —

Ziarul »Isbânda« anunță din Brăila următoarele:

Ascară a sosit în portul nostru vaporul Cesar Mabro, sub pavilion egiptean, venit din Alexandria cu o mare încărcătură de fier vechi.

Maria este venită în tranzit prin portul Brăila pentru Ungaria. Ea aparține unei mari fabrici de munițiuni din Ungaria, anume: Manfred Weiss.

Imediat după sosirea vasului a început descărcarea fierului

adus din Alexandria și încărcarea lui în șlepuri cu care va fi transportat pe Dunăre către porturile ungurești.

În cercurile oficiale de aci face mare senzație sosirea acestui transport de fier vechiu, a cărui întrebuintare este precisă. De altfel e de notat că asemenea transporturi, tot pentru aceleași fabrici au fost semnalate în toate porturile dunărene.

BIBLIOGRAFIE

„Uj Magyarok,“

revista dela București a d-lui dr. S. Fényes, consacrată de-o vreme încoace mai mult antihitlerismului decât stărilor ungurești, publică între altele, în numărul de pe luna Mai, următoarele:

Un articol în care se ocupă de faptul că redactorul revistei a fost judecat la Budapesta pentru o conferință ținută astă toamnă la Cluj, în care — după cum am mai arătat — n'a făcut altă decât să reproducă lucruri ce s'au publicat despre mizeria cumplită a țărănimii din Ungaria în revista »Magyar Szemle« a fostului prim-ministru Bethlen. D. Fényes, învinuit că a calomniat națiunea maghiară, se apără spunând că una din două: sau națiunea maghiară se limitează și astăzi, pecum se limita juridicește până la mijlocul secolului trecut, la magnați și la ceilalți nemeși, și atunci nu poate fi învinuit, pentru că cu-această națiune n'are nici-o comunitate, — sau o compune totalitatea ungurească, și-atunci nu poate fi învinuit pentru că n'a făcut decât să reproducă adevărul pe cari le-a spus revista lui Bethlen și le știe toată lumea.

O panare la punct, în continuare, a cărții antiromânești a lui Hary Hill Bandholz, fostul șef al misiunii militare americane dela Budapesta, din timpul ocupației românești a Ungariei.

Un articol în care combate ceea ce spunea faimosul Hunfalvy despre Turnu-Severin și despre felul românesc de-a forma numeralele dela 10 la 20.

Hunfalvy afirmase că Turnu-Severin n'ar avea nimic comun cu Traian și cu Sever și ar data numai din sec. al 13-lea, fiind creație maghiară, făcută prin cavalerii ioaniți. Dovadă ar fi (ca și cum o contrafacere maghiară și nu numele din limba autohtonilor ar trebui avută în vedere) că ungarul îl ziceau Toronyos Szörény, »Severinul cu turnuri«, iar toronyos, dela torony, e din nemțescul Turm, și nu din latinescul turris; deasemenea Szörény nu e din Severus sau Severos, pentru că numele împăra-

lul roman ar fi dat pe ungurește șver.

D. Fényes e de acord că toronyos n'o fi dela turris ci dela Turnu, dar îndrumă (anacronic) la Goți. Despre Szörény arată că-i creație ungurească recentă, și că însuși Hunfalvy e nevoit să-i citeze după diplome în forma Zeverin, Zeurin.

Despre particula »spre« (doisprezece) cu care se formează n'românește numeralele dela 10 la 20, Hunfalvy spunea că-i albaneză și că e dovadă a faptului că poporul românesc s'a format în Dacia aureliană și nu în cea traiană. D. Fényes arată că ungarul formează totastfel numeralele dela 10 la 30 (doi pe zece) fără să fi avut vr'ou contact cu albanezii. După dsa, felul acesta de-a forma numeralele este specific păstoresc, fără vr'o legătură cu influențele vecinătății dintre popoare, și e în legătură cu răbojul; păstorii obișnuiesc adevă să scrie unități de câte zece, și ceea ce întrece o scriu deasupra: »duo supra decem«. Ungurii, fiindcă sunt cei mai vestiti păstori (sic!) și aveau turme mai mari ca alții, merg cu-acest fel de-a forma numeralele până la 30 (opt pe douăzeci, etc.)

Am relevat aceste dilematisme pentru că atragem atenția asupra unui lucru de care oamenii noștri de știință s'au ocupat puțin până acum, asupra marelui influențe ce-au avut-o românii asupra vieții păstorești a maghiarilor. Când se va cerceta deaproape acest capitol, vor ieși la iveală dovezi impresionante ale penetrației noastre dincolo de granița trianonică. Dacă se dovedește că felul unguresc de-a forma numeralele dela 10 la 30 e ntr'adevăr păstoresc (ceea ce nu implică că-i la mijloc răbojul), avem încă o dovadă, și încă de cea mai mare importanță, căci privește structura interioară a limbii maghiare, despre influența ce-am exercitat-o din cele mai vechi vremuri asupra ungarilor. Alături de contribuția noastră (încă necercetată) la încreștinarea lor, influența aceasta românească asupra structurii limbii maghiare e de-o importanță ce nu poate fi îndeajuns subliniată.

Românii din Ungaria

— Câteva date statistice românești și ungurești asupra Românilor rămași în Ungaria după tratatul dela Trianon. Satele românești din apropierea frontierei noastre dela vest —

— Studiu statistic —

de: Petre Petrinca

41) In comuna Cocad (Kad, pi. Letei Mari), la 1900 arătați abia 9 Români, iar confesiuni 184 gr. catolici (toți Români!) și 6 ort. Total: 190 Români. In 1910 sunt arătați 8 Români, iar la confesiuni 175 gr. catolici (toți Români!) și un ortodox. Total: 176 Români (mai puțin cu 16 decât în 1900!). Românii gr. cat. din Cocad aveau la 1920 o biserică gr. cat. română și o școală confesională, fără preot și învățător român. In 1919 numărul credincioșilor Români din parohia Cocad era de 182 suflete. Azi mai trăiesc în Cocad cam 200 suflete românești.

42) In comuna Chibulcut (Chibölkut, plasa Leta Mare) sunt arătați la 1900 numai 13

Români, iar la confesiuni 47 gr. cat. și 14 ortodocși. Total: 61 Români. In 1910 sunt arătați doar la confesiuni 35 gr. catolici și 22 ort. (toți Români). Total: 57 Români. In trecut Chibulcutul a fost o importantă așezare românească, care a fost distrusă însă de calvinismul maghiar din Dobrița. Români vechei parohii »de rit grecesc«, adică »românească«, din Chibulcut, azi sunt complet maghiarizați.

43) In comuna Leta nouă (Ujléta), la 1900 nu mai este arătat niciun singur Român, iar la confesiuni găsim 13 gr. cat. In 1910 găsim abia 13 Români uniți. Românii din Leta-nouă au avut și ei soarta celor din Chibulcut.

In restul comunei din pla-

sa Letei Mari (fostă a Sechelhidului, numită de Români »Țara vinului«), abia mai găsim un număr foarte redus de Români gr. cat. și ort. cari sunt complet maghiarizați.

La 1900 trăiau în comunele de azi ale plășii Leta Mare peste 4000 de Români uniți și vreo 300—400 Români Români ort.

Numai în comunele amintite erau arătați 2511 Români uniți.

La 1910 mai trăiau însă 2592 gr. cat. (câți arată statistica maghiară) și 150 ortodocși.

Datele eparhiei unite de Oradea Mare ne arată numai în trei comune (Almoșd, Leta Mare și Cocad), un număr de 2300 Români uniți. In restul comunelor din plasa Letei Mari mai trăiesc vreo 1500 Români uniți (în parte maghiarizați) și vreo 2—300 ort. Deci și astăzi trăiesc în plasa Letei Mari aproximativ 3500—3600 de Români. In parohiile române unite nu au preoți și nici învățători confesionali Români, încât sunt expuși unei maghia-

rizări grabnice. In unele locuri statistica maghiară i-a și socotit drept Unguri. La 1920 statistica maghiară ne arată în plasa Letei Mari numai 1342 Români uniți și foarte puțini ortodocși. Acest număr nu corespunde nici măcar cifrei Românilor uniți din centrul plăsei, din Leta Mare. Dar atunci unde sunt Românii din Almoșd, Cocad și din restul comunelor acestei plăși? Statistica maghiară n'ar putea-o justifica de loc!

In fosta plasă a Mezökereztetului, găsim Români în comunele următoare:

44) In comuna Artand nu e arătat la 1900 nici un singur Român, dar la confesiuni găsim 60 de ort. (toți Români!) și 9 greco-catolici. Total: 69 Români. La 1910 este arătat un singur Român, iar la confesiuni 40 ort. și 19 greco-cat. (toți Români!). Același situație o găsim și la 1920.

45) In comuna Bedeu (plasa Biharkeresztes) sunt arătați la 1900 542 Români, iar la confesiuni 527 uniți și 47 ortodocși

(toți Români!). Total 589 Români. La 1910 sunt arătați 520 Români (mai puțin cu 22, decât la 1900!), iar la confesiuni 477 greco-catolici și 82 ort. Total: 559 Români. După datele eparhiei unite române de Oradea parohia din Bedeu avea la 1920 840 de credincioși Români gr. catolici, o biserică și o școală confesională dar fără preot și învățător. Azi mai trăiesc în Bedeu cam 900 suflete românești. Hollos Stefan arată că în Bedeu sunt 537 locuitori Români, reprezentând un procent de 81,4% (V. »Magyarsag« 18 Aprilie 1934).

46) In comuna Berekböszörmény sunt arătați la 1900 41 Români, iar la confesiuni 98 ort. și 3 gr. catolici (toți Români!). Total: 101 Români. La 1910 sunt arătați abia 7 Români (deci cu 36 mai puțin decât în 1900!), iar la confesiuni 149 ort. și 49 gr. catolici. Total: 198 Români. La 1920 e aproape același situație. Români din Berekböszörmény sunt administrați ca filie de parohia ort. rom. din Apatent

Sfârșitul procesului Marsiliei

— Ungaria a rămas stigmatizată —

Iredenta ungurească a avut azi săptămâna o zi mare: și-a văzut în sfârșit trecut la arhivă procesul Marsiliei, din pricina căruia nu putea să înceapă noi provocări în contra statelor vecine.

Presă ungurească a jubilat, firește, și cea din Ungaria și cea dela noi, mințindu-și cu cele mai mari litere cetitorii că Ungaria nu mai are nimic cu atentatul dela Marsilia, că Liga Națiunilor i-a clasat procesul, și așa mai departe.

Știrea a ajuns tot în această formă și în presa noastră, după un comunicat al agenției telegrafice Havas, în care arătându-se bilanțul sesiunii din Mai a Ligii Națiunilor, se spune că Iugoslavia a consimțit să se scoată definitiv depe ordinea de zi chestia amestecului Ungariei în atentatul dela Marsilia.

Adevărul nu e însă că Ungaria e absolvită în acest proces.

Ungaria a rămas condamnată. Prin verdictul dela sfârșitul anului trecut, consiliul Ligii Națiunilor a declarat-o formal vinovată de participare la atentat, prin „neglijența” cu care a lăsat pe teroriști să se pregătească pentru blestemata crimă pe teritoriul ei, și prin directa complicitate ce au avut-o cu teroriștii unii ofițeri din armata activă și unii funcționari dela serviciile pașapoartelor.

Chestia aceasta nu mai era deci în discuție. În discuție mai era numai raportul Ungariei despre sancțiunile ce a fost obligată prin verdictul Ligii Națiunilor să le ia în contra complicilor din Ungaria ai atentatorilor. Ungaria a înaintat un raport prin care arăta că a pedepsit pe o seamă de funcționari polițienesti dela serviciile pașapoartelor, pe unii jandarmi din împrejurimile pustiie Janka și pe unii militari cari n'au controlat îndeajuns blestemata pustă. Raportul acesta a fost predat de Liga Națiunilor Iugoslaviei ca să spună dacă e mulțumită cu sancțiunile guvernului maghiar. Guvernul dela Belgrad nu era firește mulțumit cu parodia de anchetă și de sancțiuni a celor dela Budapesta. Cum însă e la ordinea zilei conferința dunăreană care trebuie să ducă o generală împăcare în Europa centrală (fiindcă de cochetați iugoslavo-maghiare, puse la cale de Germania, despre cari s'a vorbit zilele trecute în unele ziare maghiare, nu poate evi-

dent să fie vorba), Iugoslavia și-a călcat pe inimă și a spus: Mă mulțumesc cu atât: cu faptul că Liga Națiunilor a stabilit vinovăția maghiară, și cu ancheta și sancțiunile, nesatisfăcătoare cum sunt, ce le-a făcut Ungaria, rămânând ca ceea ce mai este de descoperit în odioasa chestie, să se descopere la procesul atentatorilor arestați în Franța, care vine la ordinea zilei acum în Iunie sau în Septembrie.

„Aceasta este deci »definitiva tranșare a procesului în favoarea Ungariei».

E cam mult și atâta.

Pentru că a doua zi după ce Iugoslavia a făcut Ungariei această concesivă, generalul Goemboes s'a dat numai decot la o îndrăzneală calificată ungurească, spunând ceea ce a spus la discuția bugetului ministrului apărării naționale.



P. S. Sa episcopul Nicolae Ivan vorbind în fața microfonului la o adunare antirevizionista dela Cluj.

Scriitorii maghiari dela noi și politica

— Partidul maghiar voiește să-i facă unelte oarbe ale politicii sale incendiare —

Ziarul clujean »Független Ujság» a început, precum am mai arătat, o anchetă într-o chestie destul de nostimă: dacă trebuie sau nu să facă scriitorii și publiciștii unguri dela noi politică?

Ancheta a propus-o faimosul domn Elemér Gyárfás, punând în așa chip întrebările ca să nu li se poată răspunde decât că scriitorii și publiciștii nu sprijinesc politica partidului maghiar pe cât ar trebui.

La întrebările d-lui Gyárfás a dat în n-rul dela 15 Mai al ziarului amintit un răspuns vrednic de atenție cunoscutul scriitor dela Oradea Tabery Geza. D-sa e foarte surprins că se poate aduce scriitorilor, publiciștilor și ziaristilor maghiari din Ardeal învinuirea că nu se interesează de politică. Nu tot d. Gyárfás și cu partidul său au alarmat oare lumea în anii dintâi de după unire că scriitorii unguri în loc să-i vadă de literatură, fac politică? Adevărat că d. Gyárfás și cu partidul său îi condamnă atunci pentru că o seamă dintre ei se apucaseră să facă politică democratică și pentru că erau în mare măsură preocupați de ideea apropierei de români. Mai apoi grupul acesta de scriitori și de publiciști a fost captat de partidul maghiar, »Keleti Ujság», oficiosul lor, a devenit oficiosul partidului maghiar și-l scriu aproape aceiași oameni. Cum rămâne atunci cu acuzația d-lui Gyárfás?

»Mi se pare însă — spune d. Tabery — că-i vorba despre altceva». Și anume: că d. Gyárfás vrea un și mai mare control al partidului maghiar decât cel ce-l are asupra scriitorilor și publiciștilor unguri. Vrea să-i

depersonalizeze total și să-i facă unelte oarbe ale partidului.

»Dar — observă d. Tabery — scriitorul n'ar mai fi scriitor sub specie aeternitatis, — și n'ar fi vrednic de misiunea sa spirituală, dacă nu s'ar strădui să fixeze dânsul ideii și scopuri politicienilor practici.»

Chestiunea aceasta a trecut din coloanele lui »Független Ujság» într-ale oficiosului partidului maghiar »Keleti Ujság», și anume în chip de exemplificare a felului de literatură politică ce-l vrea d. Elemér Gyárfás și partidul maghiar.

Prim-redactorul lui »Keleti Ujság», d. Szász Endre, a intervenit într-un chip cu totul îndrăzneț într-o chestiune în care va avea să se pronunțe zilele acestea consiliul de război din Cluj: în chestiunea lui Daday Lorant dela Gălgău, cel arestat în preajma Paștilor pentru instigațiile turbate ce le face n contra României prin așa-zisa literatură ce-o publică sub numele simbolic al lui Moise Săcuilul (generalul care l-a trădat pe Mihai Viteazul) la editurile din capitala maghiară. D. Szász Endre asistase într-un cerc de publiciști și scriitori maghiari dela Cluj la o discuție despre arestarea acestui Daday, la o discuție în care toți conversatorii au fost în contra provocărilor arestatului și n contra literaturii lui submediocre, și găsește în aceasta pretext ca să facă un apel public la scriitorii și publiciștii unguri dela noi să se solidarizeze cu trădătorul de țară Daday, ba îi instigă să facă în favoarea lui apeluri la Pen-Clubul românesc, ca să se solidarizeze cu trădătorul și scriitorii noștri.

Apelul cutezător al d-lui Szász n'a găsit niciun ecou în afara redacției lui »Keleti Ujság». După vreo două săptămâni dela acest apel, a trebuit să vină un alt gazetar dela »Keleti Ujság», d. Olajos Domokos, să încerce o apărare a lui Daday, publicând în n-rul dela 2 Iunie al oficiosului partidului un articol — adevărat, mult mai prudent decât al d-lui Szász, pentru că face numai teorie — despre »dreptul și datoria» scriitorilor de-a reo-glîndi în opera lor și partea politică a vieții din mediul în care trăiesc.

Dacă, oricât de teoretică și de prudentă, apărarea aceasta ce-o ia trădătorului Daday d. Olajos Domokos este o îndrăzneală calificată, în schimb articolul său are și-o parte foarte amuzantă. Anume, d-sa socoate, ca o exemplificare a temelor politice ce le-ar putea trata scriitorii unguri din Ardeal, că ar fi foarte bine să se scrie un roman despre trecutul de 16 ani (ni se pare că nu e tocmai atât) al partidului maghiar.

Am vrea și noi să vedem un asemenea roman. Presupunând, firește, că ar fi scris de-un om onest și obiectiv. Oho! câte lucruri vrednice cu-adevărat de-a fi eternizate ntr'un roman, nu s'ar putea scrie despre partidul acesta al grofilor și al insigăției antiromânești profesioniste, al jăcmării populației maghiare de jos, al parvenitismului, parazitismului și multor altor asemenea isme. Eternizatorul partidului grofilor nu va trebui să-i bată capul cu motto ce-ar fi să-l pună n fruntea unui asemenea roman. I l-a făcut de-acum două luni faimosul Nicolae Krenner (Spectator), într'un articol din

Știri din străinătate

„News Chronicle” anunță în urmă încheierii tratatului de pace între Rusia și Cehoslovacia sovietele vor înființa în Cehoslovacia o bază aviatică militară.

Rezultatele definitive ale negocierilor din Cehoslovacia următoarele:

Partidul republican: 45 deputați și 23 senatori.

Partidul social-democrat: deputat, 20 senatori.

Partidul național-social al d. Beneș: 28 deputați și 14 senatori.

Partidul popular: 22 deputați și 14 senatori.

Partidul industrial: 17 deputați și 8 senatori.

Partidul unității naționale: deputat și 9 senatori.

Partidul fascist: 6 deputați și 11 senatori.

Partidul comunist: 30 deputați și 16 senatori.

Partidele minoritare: Hitlerist 44 deputați și 23 senatori.

Social-democrat german (coalțiile cu guvernul): 11 deputați și 6 senatori.

Asociația agricultorilor 5 deputați.

Creștin-social german (coalțiile cu guvernul): 6 deputați și 3 senatori.

Partidul maghiar: 9 deputați și 6 senatori.

Cețiți și răspândiți: Gazeta Antirevizionistă

ziarul »Független Ujság» care arăta că agitatorul rității maghiare dela noi niște profesioniști ai vanității, ai exagerării și invadării de nemulțumiri ungurești fac aceasta pentru profit personal, și că ar pieri ca pzoiele de »apa tare» de tăce n'ar mai fi nemulțumiri agitate și de exagerat. Am ținut la timpul său această cumplită caracterizare a gatorilor partidului maghiar o repetăm aci pentru că crierul căutat de d. Olajos mokos să nu o uite.

ungurese (Körösszegapáti). O parte dintre acești Români au fost maghiarizați.

47) In comuna Komándi sunt arătați la 1900 abia 48 Români, dar la confesiuni găsim 546 ort. și 28 gr. catolici (toți Români) Total: 574 Români. In mare parte vorbesc limba maghiară, deci statistica oficială din 1900 i-a trecut drepti Unguri. La 1910 sunt arătați 83 Români, iar la confesiuni găsim 655 Români ort. și 31 gr. catolici. Total: 686 Români. Români din această comună sunt administrați ca filie de parohia ort. rom. din Săca (Körösszakál). Și astăzi mai trăiesc vreo 650 Români în Komandi.

48) In comuna Săca (Körösszakál), la 1900 statistica maghiară arată 558 Români, iar la confesiuni găsim 565 ort. și 5 gr. catolici. Total: 570 Români. La 1910 sunt arătați 563 Români iar la confesiuni 571 ort. și 4 gr. cat. Total: 575 Români.

Statistica lui Hóllós István (V. „Magyarság”, 18. Aprilie 1934), arată că ar locui în

Săca numai 360 Români, reprezentând un procent de 30, 1%. O statistică românească ne spune însă „Săca e locuit de 1800 Români, trăind sub o continuă presiune de maghiarizare a autorităților. De 16 ani n'au nici școală și nici biserică, cu învățator și preot român” (V. „Gazeta Antirevizionistă”, Arad, 21. Oct. 1934).

La 31. Dec. 1920, după datele eparhiei ort. rom. de Oradea, parohia ort. rom. din Săca avea 1148 credincioși români, iar filiile Magyarhormog și Komándi 452 credincioși. Total: 1600 credincioși români. Săca are o biserică ort. rom. și o școală confesională, da fără preot și învățator.

49) In comuna Homorogul Unguresc (Magyarhomorog), la 1900 sunt arătați 174 Români, iar la confesiuni găsim 383 ort. (toți Români!). La 1910 sunt arătați 183 Români, iar la confesiuni 379 ort. (toți Români!) și 5 greco-catolici. Total: 384 Români. Azi se mai află în Homorogul unguresc

vreo 300 locuitori români, administrați ca filie bisericească de parohia ort. rom. din Săca.

50) In comuna Petardeu, Peterd (Mezőpeterd), la 1900 sunt arătați 444 Români, iar la confesiuni 428 ort. și 24 gr. catolici Total: 464 Români. In 1910, sunt arătați 515 Români, iar la confesiuni 478 ort. și 43 gr. cat. Total: 511 Români.

O altă statistică românească spune: „E locuită de 2000 Români, au biserică și școală, dar de 16 ani sunt fără preot și învățator. Sunt sub continuă presiune a autorităților ungurești, cari vor să-i maghiarizeze. Nimeni nu se îngrijește de acești Români animalizați anume. Principatul e că se stârpește urma de valah!” (Cit. f. „Gazeta Antirevizionistă”, 21 Oct. 1934).

După datele eparhiei noastre ort. rom. de Oradea, parohia materă Petardeu avea la 31 Dec. 1930 530 credincioși ort. rom. (restul au fost maghiarizați!). Filiiile: Biharkereszt. Derecske, Sáránd, Berettyó-

Szent Márton, Váncsođ și Pacsođ, aveau 1632 credincioși.

Petardeul are o biserică ort. rom. și o școală confesională, dar fără preot și învățator. La 1934 credincioșii români și-au ales un preot.

51) In comuna românească Apateu (Körösszegapáti), la 1900, sunt arătați 715 Români, iar la confesiuni 718 ort. și 5 gr. cat. Total: 723 Români. La 1910 sunt arătați 777 Români, iar la confesiuni 876 ort. (toți Români!) și 13 gr. cat. Total: 889 Români.

Apateul e „cel mai amenințat dintre satele românești din Ungaria, din pricina preotului Mureșan, care și-a renegat legea și naționalitatea și poruncește credincioșilor săi să se ungurizeze” (V. G. Antirevizionistă, 21 Oct. 1934). E vorba despre spreotul pe care ex-crocul Ștefan Németh de la Senteș l-a făcut cu dela sine putere protopop, pentru că a introdus în biserică sa limba maghiară. Credincioșii din Apateu au reacționat energic împotriva preotului lor rene-

gat, închizând biserică și zând chiar și în fața jandlor să predea cheile biserice care a stat închisă mai timp.

Hóllós István arată că în 1933 ar mai fi locuit în Apateu numai 687 Români, reprezentând un procent de 32, 3.

După datele noastre hiale, Apateul avea la 31 Dec. 1920 924 locuitori români reșie ort., o biserică școală confesională. Biserică ort. rom. e condusă de d. Mureșan, care îndeplinește funcția de învățator. Are peste 1000 de locuitori Români în Apateu.

In comunele plasei Mureșan sunt arătați la 1910 2717 Români, iar la confesiuni găsim 3327 ort. (toți Români) și 833 gr. catolici. Total: 4160 Români.

La 1910, în plasa Mezökövesd, sunt arătați 2824 Români iar la confesiuni 3744 ort. și 879 gr. catolici (toți Români). Total: 4623 Români. Această a rămas aproape întregime în Ungaria și

Spicuri din desbaterile parlamentului maghiar

Tiberiu Eckhardt, șeful partidului așa-zis țărănesc (țărănesc fără țărani) a ținut la discuția bugetului un discurs cu destul de mare răsunet, cerând să se facă inflație, să se aducă o lege de conversiune, să se pună băncile sub controlul statului și să se micșoreze bugetul.

Tot la discuția bugetului deputatul socialist Buchinger a criticat sumele înscrise în buget pentru jandarmi și poliție. A strigat la un moment dat:

— Cheltuiți 40 de milioane un miliard și două sute de milioane de lei, n. tr.) cu armata internă!

Deputatul Gh. Binsághy i-a răspuns: »Astăzi trădare!»

La ceea ce Buchinger a răspuns: »Da, da! faceți organizații fasciste pe banii fondurilor secrete!» (Cf. »Magyar-ság» dela 21 Mai crt.)

În ședința dela 21 Mai crt. a parlamentului, deputatul Rasgray a spus:

»Eu am cerut cu ani în urmă, încă pe vremea navelei tărești, precum a numit ministrul de comerț (Bornemisza) în epoca lui Bethlen, aranjarea datoriilor agricole prin bună învoială.»

A criticat apoi pe Goemboes pentru că se desolidarizează de la deciziile guvernelor anterioare, și a spus că Goemboes »a făcut până la capăt parte din așa-numita de ministrul de azi al comerțului navală tărească». (Cf. »Pesti Hirlap», 22. V.)

Deputatul eckhardist Ștefan Récsény a spus în ședința dela 21 Mai a parlamentului, că un miliard și 700 de mii de coroane de pământ din Ungaria sunt îndatorate și trebuie pentru salvarea lor o conversiune urgentă. (Cf. »Pesti Hirlap» dela 24. V.)

Contele Anton Sigray, vorbind la buget în ședința dela

22 Mai a Camerei deputaților,

a spus că e surprins că guvernul Goemboes vine cu un buget mai mare decât bugetul anului trecut, deoarece »experiența ne arată că poporul maghiar e așa de zdrențuros, așa de șantajat, încât nu i se mai poate pretinde și nu se mai poate aștepta dela el o sporire a încasărilor.»

A spus apoi că bugetul nu e real, că se cheltuie sumedenie de bani pe lucruri de prisos și în schimb nu se înzestrează ministerele cari au de-a face cu țărănimea. A protestat în contra fondurilor secrete.

Sigray a cerut apoi o urgentă aranjare a datoriilor, și a spus că de geaba își bat ministrii gura că »în Ungaria nu va flămânzi nimeni», pentru că »adevărul e că în Ungaria se foamete, și mai cu seamă la țară. Pofțiți duceți-vă numai odată incognito prin țară — a spus oratorul adresându-se băncii ministeriale — și vedeți ce mănâncă poporul». (Cf. »Magyar-ság», 23. V.)

Deputatul Németh Imre a spus în ședința dela 21 Mai a parlamentului următoarele:

»Satul unguresc poate nicidecum n'a fost în așa stare de depresiune morală și materială ca acum.»

A arătat apoi că 55% din bugetul statului se cheltuie cu personalul. Trăiesc din bugetul statului un milion și jumătate de oameni, înscrși cu un miliard, iar la țară »trăiesc cel puțin un milion și jumătate de oameni cu un standard de viață de 14 fileri pe zi, adică 50 de pengoe pe an» (un pengoe circa 30 de lei). (Cf. »Pesti Hirlap», 22. V.)

Deputatul eckhardist Ștefan Récsény a spus în ședința dela 21 Mai a parlamentului, că un miliard și 700 de mii de coroane de pământ din Ungaria sunt îndatorate și trebuie pentru salvarea lor o conversiune urgentă. (Cf. »Pesti Hirlap» dela 24. V.)

Contele Anton Sigray, vorbind la buget în ședința dela

22 Mai a Camerei deputaților,

a spus că e surprins că guvernul Goemboes vine cu un buget mai mare decât bugetul anului trecut, deoarece »experiența ne arată că poporul maghiar e așa de zdrențuros, așa de șantajat, încât nu i se mai poate pretinde și nu se mai poate aștepta dela el o sporire a încasărilor.»

A spus apoi că bugetul nu e real, că se cheltuie sumedenie de bani pe lucruri de prisos și în schimb nu se înzestrează ministerele cari au de-a face cu țărănimea. A protestat în contra fondurilor secrete.

Sigray a cerut apoi o urgentă aranjare a datoriilor, și a spus că de geaba își bat ministrii gura că »în Ungaria nu va flămânzi nimeni», pentru că »adevărul e că în Ungaria se foamete, și mai cu seamă la țară. Pofțiți duceți-vă numai odată incognito prin țară — a spus oratorul adresându-se băncii ministeriale — și vedeți ce mănâncă poporul». (Cf. »Magyar-ság», 23. V.)

Deputatul Németh Imre a spus în ședința dela 21 Mai a parlamentului următoarele:

»Satul unguresc poate nicidecum n'a fost în așa stare de depresiune morală și materială ca acum.»

Instiințare

Numerele 22 și 23 ale »Gazetei Antirevizioniste» au trebuit să apară din cauza conflictului de muncă dela tipografie combinate.

Numărul nostru viitor va apărea de mâine într-o săptămână.

1900, 1910 și 1920, unde pe Români i-am putut identifica cu ușurință la rubrica confesiunilor, pentru că religia lor ort. și gr. cat. e atât de aparte de aceea a maghiarilor. Deci, chiar după statisticile maghiare din 1900 și 1910, Românii din cele șapte plase rămase în Ungaria din jud. Bihor, putem constata existența a 20—25.000 suflete românești. Dacă însă am ținea cont și de elementul românesc, asimilat complet în cele 7 plase amintite, până la 1900 și 1910, în Bihorul rămas Ungariei, trăiau aproape 30.000 de suflete românești.

Scăderea vertiginoasă a elementului românesc din acest teritoriu, am arătat-o la analiza datelor statistice maghiare.

După șematismele eparhiilor noastre ort. și unite de Oradea, Arad și Lugoj, întocmite după statisticile maghiare, până în anul 1920, ne arată existența la 22—25.000 de suflete de credincioși români ort. și uniți, în Bihorul rămas Ungariei. Statisticilor oficiale maghiare însă nu li se poate da o completă crezare, după ce am văzut părțile lor slabe și vulnerabile, falsificând în cea mai

Cloaca politică din Ungaria

— Moravuri politice ale unei țări care pretinde că apără cultura apuseană în contra balcanismului. —

— Marginalii la împăcarea lui Bethlen cu Eckhardt —

În politica internă din Ungaria s'a întâmplat la sfârșitul săptămânii un eveniment deosebit de caracteristic pentru moralitatea ce domnește în politica ungară.

Dupăcum se știe, generalul Gömbös guvernase până acum trei luni cu majoritățile lui Bethlen, căpăținite puțin cu partizani personali de-al lui Gömbös.

Încă de astă toamnă, însă, generalul Gömbös avea înțelegere secretă cu ruda hortistă Eckhardt (șeful partidului așa zis țărănesc) ca să-l dea lui Bethlen lovitură.

Eckhardt ajunsese în baza acestei învoielii prim-delegat al Ungariei la Liga Națiunilor, unde și-a făcut țara de tot răsul în procesul Marsillei.

Nerăbdător ca să-și schimbe mandatul de prim-delegat la Geneva, pe care îl compromisese cu totul, cu portofoliul ministerului de Interne (cum îl fusese învoiala cu Gömbös), Eckhardt de 'ndată ce s'a întors dela procesul Marsillei a 'nceput să critice în adunările sale populare ramura bethlenistă a majorităților.

Bethleniștii l-au cerut lui Gömbös să-l pună pe Eckhardt la punct. Gömbös n'a grăit însă nimic.

Din pricina aceasta un exponent al lui Bethlen din partidul guvernamental a ridicat mână aruncată de Eckhardt, și într-o adunare a majorităților a spus despre Eckhardt lucruri grozave. Întâi: »Că e-un tâcnit, de vreme ce vorbește 'n adunări populare lucruri ce nu se spun nicăderi, și anume: că Ungaria era gata să 'nceapă războiul pe chestia Marsillei (vorbă rostită de Eckhardt la o adunare dela Mișcolf). Al doilea: Că a făcut Ungaria de râsul lumii în procesul Marsillei; că nu trebuia trimis la Geneva unul ca el, care e cunoscut ca un element turbulent», atunci când sunt în țară cel puțin 15—20 de bărbați politici

mare parte situația reală a populației românești.

După datele eparhiei ort. rom. de Oradea Mare, numai în 9 parohii din Bihorul ungar, numărul credincioșilor ort. rom., se ridică la 9704 suflete. Deci numai Românii ort. (în Bihorul ungar), întrec cifra de 10.000 suflete, pentru că afară de cele 9 parohii, am văzut, că Românii sunt răspândiți în peste 50 de comune. Această cifră a Românilor ort., o confirmă cu aproximație, și statistica maghiară din 1920, arătând un număr de 9725 ort. în jud. Bihorul ungar. Iar ortodocșii în acest județ sunt numai Românii, neputând fi vorba de Sârbi sau Bulgari, cari nu locuiesc această regiune (V. vol. XX, din Lexiconul Révai, p. 14. Biharvármegye) și totuși la naționalități sunt arătați numai 7507 Români. Românii gr. cat. (uniți), sunt arătați de statistica maghiară din 1920, cu 6963 suflete. Și aceștia sunt cu toții Români. Deci la confesiuni ar fi (după statistica maghiară

mai înzestrați decât dânsul; și apoi, că nu poate fi trimis la Geneva unul ca Eckhardt, căruia când a vorbit despre tratamentul ungarilor din statele succesoare, ministrul de externe al Cehoslovaciei Beneš i-a putut spune: »Ce tratament mai bun vorești pentru ungarul din statele vecine, când d-ta însuși ai spus în parlamentul ungaresc să se dea ungarilor din Ungaria măcar atâta libertate câtă o au ungarul în Cehoslovacia și 'n România?»

Precum se știe, după critica aceasta ce l-a făcut-o la adunarea majorităților bethlenistă Berkky, Eckhardt și-a dat demisia din postul de prim-delegat al Ungariei la Liga Națiunilor, și a început prin ziarul său »Uj Magyar-ság» și prin adunări publice o campanie fulgerătoare în contra lui Bethlen. Prin »Uj Magyar-ság» nu l-a mai numit pe Bethlen altfel decât »Strigolul», iar în adunările sale publice (la Senteș și Gyöngyös) a spus despre el: »Că patronat cea mai coruptă guvernare, că 'n timpul guvernării lui pe care a numit-o »năvala tătarilor» — țara a făcut mai multe datorii decât în toți anii dela Arpad până la 1924, și că împrumuturile acestea s'au păpat și i-au rămas țării pe cap; că a patronat delapidări, etc.; și că pentru tot binele ce l-a făcut Bethlen țării, țara trebuie să-l îngroape în Pantheon alături de fosul lui ministru de sănătate și vicepreședinte de consiliu Iosif Vass, ale cărui potlogării au devenit de pomidă.

Bethleniștii au pretins lui Gömbös să curme echivocul și să răspundă lui Eckhardt. Iar Gömbös s'a făcut n'aude-nu vede. Din pricina aceasta fracțiunea lui Bethlen a 'nceput să se despartă tot mai tare de generalul cu două fețe. Ruptura se părea inevitabilă. În cele din urmă — la 'nceputul lui Martie — Gömbös a 'nceaiat cu Bethlen în scris, de față cu regele Horthy, o învoială nouă de colaborare.

Urma să se deschidă parlamentul. Bethleniștii, siguri pe acordul re'noit în chip atât de solemn, au dat lui Gömbös un răspuns vot de încredere la adunarea majorităților ținută în ziua când avea să se deschidă parlamentul. După ce a încasat acest vot de încredere, Gömbös a deschis apoi, în aceeași zi,

din 1920), 16.688 de Români ort. și uniți, cifră care se apropie mai mult de cele arătate de noi și nu de cifra de 7057 de Români, din statistica din 1920, sau de cifra de 5325 (în procent de 3.2%) din 1930. (Vezi »Révai Nagy Lexikona», Vol. XXI. kötet 1—17 iv, 1934 Budapest).

Cu toate falsificările ticluite de statisticile maghiare, în Bihorul rămas Ungariei, chiar până în zilele noastre, mai trăiesc cel puțin 21.836 suflete românești. Iar politica de maghiarizare a Statului vecin oricât de sălbatică ar fi, nu putea face să dispară în timp de 10 ani, 16.688 de suflete românești din Bihor, ca în statistica din 1920, să mai arate numai 7.507 Români, în timp ce la confesiuni mai găsim urma a 16.688 de Români. Conform statisticii maghiare din 1920 și 1930, Românii din Bihor, au o pierdere de 2182 suflete în zece ani. (În 1920 sunt arătați 7507, cari în 1930 numai 5325!).

(Va urma)

parlamentul, și spre ne mai pomenita uimire generală a cetățeanilor în aplauzele frenetice ale agrarienilor lui Eckhardt decretul de dizolvare a parlamentului, motivând că nu poate lucra cu majoritățile lui Bethlen, potrivit reformelor.

A urmat ceea ce se știe: Gömbös a făcut alegeri prin surprindere, cu o teroare cum n'a mai fost în Ungaria de când se pomeneste, și a distrus în așa măsură partidul lui Bethlen, încât Bethlen nu s'a putut alege decât el singur, dar și el din mila guvernului, adică fără contracandidat.

Eckhardt a făcut cartea electorală cu Gömbös, apoi, după ce și-a asigurat mandatele la care râvnea, a găsit un pretext, și în ajunul începutului alegerilor a stricat pactul, făcând apoi pe opoziționistul independent.

Eckhardt, de 'ndată ce s'a decretat apoi opoziționist independent, a 'nceput să țipe — fiindcă era atăcat pe chestia împiedecării reformei electorale — că lui îi trebuie vot secret.

Și a provocat la sfârșitul săptămânii trecute evenimentul despre care vrem să vorbim:

S'a unit cu Bethlen! Cu Bethlen, care îi răspunsese la atacurile dela Senteș și Gyöngyös spunându-i într-o adunare publică c'o să-i arate dânsul cine-i acela care și-a făcut intrarea în viața politică maghiară în ala gol și are astăzi din politică averi uriașe.

Cu Bethlen, care mai spusese într-o adunare publică că Eckhardt a făcut alianța cu Gömbös în contra votului secret din pricină că au ajuns în sertarele lui Gömbös niște dosare compromițătoare ce-l privesc pe Eckhardt.

Cu Bethlen, despre care ziarul lui Eckhardt — drept răspuns la cele de mai sus — scriese la 29 Martie crt. că a mușamalizat afacerile dela ministerul sănătății zise ale lui Petrichevich-Horváth, că-i amestecat în afacerea Eskütt, că și-a oferit un castel spre vânzare ministerului sănătății în timpul când era prim-ministru (se știe că la ministerul acesta se făceau afaceri în stil mare cu astfel de cumpărări de imobile supraevaluate), că a patronat afacerea cu somierele, afacerea Lillafüred, afacerea cu depozitele de vin unguresc din străinătate, afacerea Tompakelebia etc., etc.

Intovărsirea aceasta a celor doi imaculați, a lui Bethlen și a lui Eckhardt, s'a făcut printr'un schimb de scrisori date la gazete.

Eckhardt declară prin scrisoarea sa că-i pare rău de cele ce a spus despre Bethlen.

Bethlen declară prin răspunsul său că »e de părerea» că în împrejurările politice actuale din țară trebuie lăsată la o parte susceptibilitățile jignite, și că a fost de bună credință când a spus în adunarea dela Kaposvar că Eckhardt s'a întovărsit cu Gömbös din pricina dosarului ce-l are Gömbös despre Eckhardt, pentru că avea această informație chiar dela Gömbös.

Schimbul acesta de scrisori a avut imediat o urmare.

Eckhardt, ca să se grozăvească, s'a declarat calomniat prin informația referitoare la dosarul compromițător dat de Gömbös lui Bethlen, și a trimis lui Gömbös martori.

Senzația s'a risipit însă repede. Ziarele budapestane au anunțat a doua zi că diferendul s'a tranșat prietenește. Firește! parcă se putea cineva îndoi că se va ajunge la sfârșitul acestui

La aceste date, am ținut în seamă statisticile maghiare din

Iarăși numerus antivalchicus

— Cu ce răspundem la boicotul antiromânesc al partidului maghiar? —

În ziarele budapestane dela 26 Mai crt. („Magyarság“, „Uj Magyarág“, etc.) a apărut o corespondență dela Târgu-Murăș, cu același text în toate gazetele și cu același titlu instigator:

„Ungurimea Ardealului răspunde numerusului valchicus, ungurul nu dă comenzi decât industriașilor unguri nuși cumpără decât dela comercianți unguri!”

Ni se spun în corespondența aceasta următoarele:

„La ședința comună a comitetelor executive ale organizațiilor partidului maghiar din județul Murăș și din orașul Târgu-Murăș a luat parte deputatul Laár Ferenc. Laár Ferenc a arătat în cuvântarea sa că guvernele românești au neglijat unul după altul să realizeze hotărârea dela Alba-Iulie. Niciunul dintre guverne n'a executat nici ceea ce s'a statuat cu privire la minorități la Geneva și n'impunem la Parisului. (Nota bene: „tratatul din Imprejurimile Parisului“, cum îl numește în bătaie de joc iredenta maghiară și cum îl numește acum și omul dela Târgu-Murăș al presei budapestane, e tratatul dela Trianon. N. tr.)

„Partidul maghiar — a spus Laár — nu luptă numai pentru succese politice, ci luptă din autoapărare, pentru drepturile sale naționale, pentru școlile maghiare. Numerusul valchicus ungurimea trebuie să-i răspundă, și lozinca să ne fie: ungurul nu dă comenzi decât meserlașului ungur, nu cumpără decât dela negustor ungur! Întreprinderilor particulare nu le poate pune nimeni îngrădiri ca să angajeze pe cine le place și să ia muncitori de ce naționalitate voiesc.”

Instigația aceasta, după cum li-i bine cunoscut cetitorilor noștri, nu-i o nou-tate. Am mai arătat în mai multe rânduri, că centrala partidului maghiar a dat cuvânt de ordine: să nu răspundă întreprinderile particulare la ordinul ce li s'a dat ca să-și anuțe ministerul de Industrie naționalitatea angajaților; să nu se dea afară niciun minoritar, ci să se angajeze minoritari noi, bineînțeles în locuri ce li s'ar face prin darea afară a puținilor români ce-au reușit să intre în aceste întreprinderi; să se facă statistica șomerilor minoritari și a celor dați afară din slujba statului pentru că n'au voit să nvețe românește, și să se facă presiuni asupra întreprinderilor minoritare ca să-și sporească numărul angajaților minoritari, bine în-

teles prin darea afară a românilor.

Până acuma boicotul acesta antivalchic ajunsese numai în discutiile organizațiilor din Cluj și Timișoara ale partidului — sau cel puțin numai despre atât s'a vorbit în gazetele maghiare. Acum s'a întins instigația și la Târgu-Murăș, făcând-o însuși un deputat al partidului, — și se va întinde firește la toate organizațiile județene ale partidului antivalchic al profilor.

Ne întrebăm din nou în

fața acestei organizări maghiare: Noi cu ce răspundem? Cât s'a aplicat până acum din legea pentru apărarea muncii naționale? Există măcar o singură întreprindere care să se fi conformat legii? Sau suntem încă — după luni și luni de zile — tot în stadiul dela început: în stadiul amensilor neînsemnate aplicate unora-altora pentru că nu vor să facă nici atâta măcar: să prezinte ministrului lista adevărată a naționalității personalului cel au?

Dela Gömbös cetire...

În ședința dela 27 Mai a parlamentului unguresc deputatul Gheorghe Apponyi (fiul lui Albert) a criticat aspru sporirea fondurilor secrete dela președinția consiliului de miniștri și a fondurilor destinate pentru șperțuirea presei din țară și pentru subvenționarea celei din străinătate.

În legătură cu șperțuirea presei din țară a spus (cităm după „Ujság“ din 28 Mai):

„Să nu dorești d-le prim-ministru o supunere fără critică. Națiunea căreia îi lipsește orice critică și căreia îi amuțește judecata...”

Gömbös a întrerupt: „Națiunea aceea va deveni mare”. (Sic!!!)

Apponyi: „națiunii aceleia i se rupe spinarea”.

În aceeași ședință dela 27 Mai a parlamentului prim-ministru Gömbös a spus cu privire la tratamentul minorităților din Ungaria următoarele:

„Orice naționalitate străind care locuiește în Ungaria, dacă e credincioasă ideii de stat maghiar, capătă totală egalitate de drepturi. Orice forță centrifugă însă, respectiv orice tendință care desvoltă astfel de forțe, le

vom frânge cu orice mijloace”.

Ca să se înțeleagă bine sensul acestei declarații, vom reaminti, că a fi credincios „ideii de stat maghiar” înseamnă între multe altele: să nu cauți să trimiți deputat minoritar cu program minoritar în parlament, căci de-o reprezentare specială minoritățile din Ungaria n'au nevoie (declarația lui Gömbös rostită în alegerile din Aprilie în circumscipția șvabească Bonyhád); să nu cumva să critici maghiarizările de nume, că te condamnă tribunalul pentru trădare la 3 luni închisoare, ca pe secretarul Asociației culturale șvabești Fr. Basch, și Curtea de apel îți ridică condamnarea la cinci luni; să nu cumva să vorbești în Ungaria despre respectarea de către unguri a clauzelor minoritare ale tratatului de pace, pentru că tratatul de pace e o simplă zdranță de hârtie (vorbă spusă astă iarnă de deputatul gömböșist Pintér șvabilor depe granița dinspre Austria).

PENTRU COPIII DV.

cele mai bune publicațiuni sunt:

UNIVERSUL COPILĂR

care apare regulat în culori
în fiecare Miercuri
și

CEI TREI CERCETĂȘI

publicație de aventuri extraordinare,
care apare în fiecare Sâmbătă

În fiecare Sâmbătă apare

Radio Universul

Revistă pentru popularizarea științei radiofonice

Descrieri de aparate noi în fiecare număr însoțite de fotografii și schițe explicative

Pretul 5 lei

La capitolul legăturilor noastre
cu America de sud

Să nu-l uităm pe Ioan Czeec

Conferința Intelegerii Balcanice ținută acum trei săptămâni la București, a fost secundată după cum se știe de o mare manifestație de prietenie a României cu statele latine ale Americii de jos. Ministrul nostru de externe, d. Nicolae Titulescu, a ridicat manifestația aceasta la o înălțime simbolică, și ca să-i dea și cuvenitul conținut practic a anunțat că România își înfrințază încă trei legații pe lângă cele două ce le avea în America sudică, dându-le misiunea să strângă ma mult raporturile dintre latinii dela Dunăre și dintre latinii sud americani.

Am relevat în coloanele noastre manifestația aceasta mai mult decât alte ziare românești, pentru că trebuia să li se știe pe deplin marele înțeles ce-l avea. Nu e vorba de ceva platonic, și nu e vorba de un lux diplomatic. Pentru că statele latine ale Americii sudice au un foarte mare rol la Liga Națiunilor, și pentru că iredenta maghiară face sforțări din cele afară de mari ca să le cucerească simpatia.

Le amintim acestea pentru că Argentina și-a serbat la 25 Mai a 125-a aniversare a independenței sale, și pentru că presa Budapestană s'a folosit și de acest prilej ca să facă propagandă scopurilor sale revizioniste.

Cel care urmăresc de mai multă vreme „Gazeta Antirevizionistă”, își dau numai de cât seama pe ce temă călărește presa iredentei ungurești. Fiindcă e vorba de Argentina, revizionistii Budapestei s'au agățat din nou de umbra lui Ioan Czeec, a lui Ioan Tețu, comandantul de trupe koșutiste dela 1848, care după ce a fost înfrântă răscoala lui Kossuth și a peregrinat aventuros prin multe părți ale lumii, a ajuns comandant al nou-înființatei Academii militare a Argentinei și într-o vreme comandant suprem al armatei argentine depe fronturi.

Firește, nu se poate lăsa neexploată o asemenea contribuție „maghiară” la crearea armatei unui stat pe care iredenta ungurească îl pisează demult ca să-l câștige simpatiile pentru cauza revizionismului. S'au legat doar de umbra lui Czeec și când nu era nimic de aniversat. Acum câțiva ani, bunăoară, au schimbă pur și simplu cronologia, ca să poată să cerșească sub pretextul comemorii lui

Czeec simpatia argentinei pentru cauza revizionistă!

Grija aceasta ce-o are iredenta și presa maghiară ca să scape niciun prilej sau prilej ce poate ar trebui să ne dea nouă îndemnuri să le urmăm. Și s'o începem revendicându-le e al nostru. S'o începem acum după ce s'a manifestat de strălucit prietenia României cu Statele latine ale Americii sudice — arătând că Ioan Czeec a ajuns numai întâmplător legătură cu ungurii, și că nostru, — sau cel puțin nostru până când nu-se va deveri pretenția armelor de-al lor. În „Familie noi” ale cavalerului Pușcariu s'arătat doveditor că a fost româna Oaomastica românească, și ra care păstrează acest nume încă o dovadă că ne apăsă și că trebuie să ni-l revendicăm indiferent că ni-ar meri fi pe să-l revendicăm ca tovarăș armă al lui Avram Iancu și al lui Kossuth. I-aderăm schimb, că armenii din Argentina au încercat într-o vreme să revendice. L-au vitat apoi, fiindcă s'ar fi convins că aparținut.

Al ungurilor, în orice n'a fost. A luptat în fruntea materii revoluționare a lui Kossuth așa cum au luptat revoluționiștii englezi al veacului trecut și ostirea revoluționară a greșii sau cum au luptat în război koșutiste romanticii poloni aventurierii atâtor nații.

Să desgrupăm deci din această figură de oștean, ne trimitem și noi coroane flori la tabla sa comemorativă din Argentina, dimpreună cântecă despre adevărata cumentera lui origine. E atât de important acest lucru de vreme ce au de au revoluționiștii Budapestei vorbesc despre Czeec al lor, în o legăție.

Rugăm pe onorabile restanțieri să nu a-și face datoria de „Gazeta Antirevizionistă”, achitându-le modestul abonament

Exemplificări la chestia tratamentului germanilor din Ungaria

Miscarea germană are în partea de nord a Ungariei o fortăreață militară, la Bonyhad (deasupra satului Cinci-Biserici), care a dat de furcă guvernului în alegerile de acum două luni. Așa de mic a fost, precum se știe, cucerirea germană în circumscripția electorală a acestei comune, încât însuși

primul ministru și ministrul de interne au trebuit să se ducă la fața locului ca să amenințe populația șvabească că-i vai de ea dacă aleg pe candidatul șvabesc.

Ziarul „Magyarság” a publicat la 26 Mai crt. o statistică interesantă a populației din această comună de șvabi. Iată-o:

| | 1880 | 1890 | 1900 | 1910 | 1920 | 1930 |
|----------------|------|------|------|------|------|------|
| Unguri | 1311 | 1742 | 1366 | 2009 | 2118 | 3824 |
| Germani | 4636 | 4518 | 4360 | 4415 | 4244 | 2993 |
| Slovaci | 2 | 21 | 10 | 7 | 1 | 2 |
| Români | — | 1 | — | 2 | 3 | 15 |
| Croați | 4 | — | 1 | 4 | 4 | 1 |
| Sârbi | — | — | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Alții | 17 | 13 | 11 | 14 | 9 | 7 |
| Total | 5970 | 6295 | 5749 | 6452 | 6379 | 6861 |
| Știu ungurește | 2212 | 2722 | 3050 | 4319 | 4845 | 5716 |

se vede, populația maghiară este în aceeași proporție. Atât numai că numărul, iar cea germană sca-

de în aceeași proporție. Atât numai că statistica e falsă, ca toate statisticile

ungurești. Dovada s'a făcut pe deplin la alegerile de acum două luni. Cu toate că s'au dus în sat însuși primul ministru și ministrul de interne ca să facă propagandă în contra candidatului german, candidatul nemțesc a luat mai multe voturi decât e cu mic cu mare, cu ambele sexe, toată populația șvabească a satului.

Să mai reținem din statistica a ceea ce aparține în satul panonic Bonyhad a celor câțiva români: la 1890 unu, la 1910 doi, la 1920 trei, la 1930 cincisprezece. N'avem de a face cu un caz izolat. Tot astfel statistica dela 1930 a descoperit români prin părți de din sus de Budapesta unde în trecut nu erau arătați. De ocazională nu putem ști dacă e vorba de români mutați acolo din alte părți apropiate de noi, sau e vorba de români mai vechi.

Se pune iarăși ceva la cale la Radna

— Când îi poartă de grije turismului românesc călugării unguri —

Proape nu e vară de câțiva ani încoace, să nu avem de furcă cu așazișii pelerini ce și-au venit din Ungaria mânăstirea cisterciană dela Radna, lăsați autoritățile noastre să intre în țară fără considerație că Ungaria nu admite românilor săi să mearse la mânăstirea dela Radna (au fost admiși o singură dată în 16 ani, și-atunci numai femei), și fără condiția că vin cu bilete în loc de pașapoarte și oameni cari să vină din zona frontierei, și că să aibă și la întoarcerea lor să adevărat iredentism.

Amintim că mânăstirea dela Radna e închinată Preacurii, care din întâmplare e închinată patroana Ungariei, și e lesne de închipuit ce se servește aceste pelerini. Să mai amintim că la un moment dat acum trei ani de marea mânăstire episcopului dela Timișoara și pelerinii din Ungaria, un oaspe din Ungaria a ținut o vorbire irelevantă în legătură cu patroana Ungariei și a acestei mânăstiri, încât episcopul Pașca a văzut nevoit să plece în masă. Și să nu uităm ce s'a întâmplat, petrecut acum doi ani, la întoarcerea acasă a pelerinilor dela Seghedin, cari veniseră la Radna cu simple bilete ca cei din zona graniței: pelerinii aceștia au fost așteptați cu torțe, cu buchete aruncate ca să închipuiescă coșurile Ungariei, și au fost petrecuți prin oraș de toată populația în cântece iredentiste zise ungurești, până la o capelă cisterciană din cimitir, unde au avut lumânările simbolice aduse dela Radna.

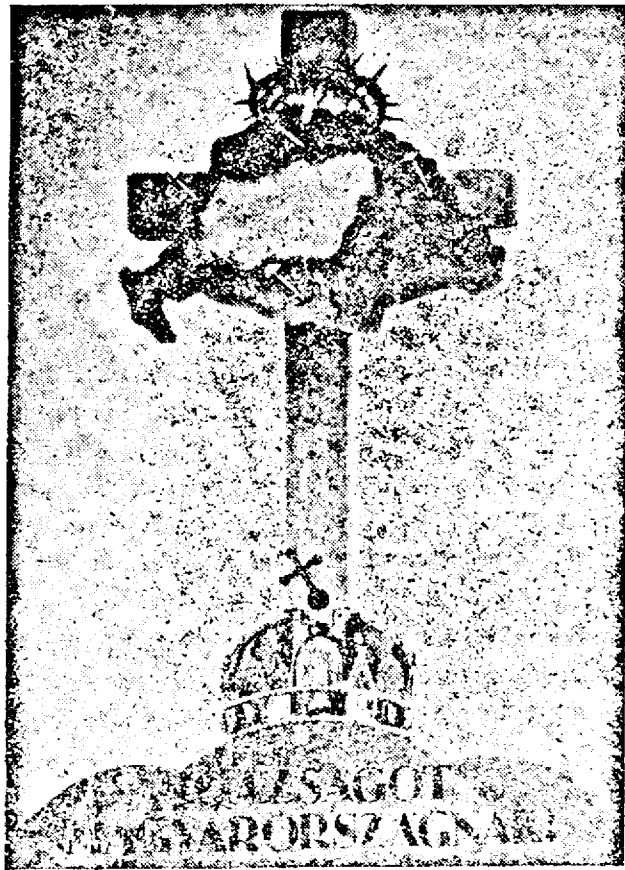
În trecut pelerinajele acestea erau încuviințate prin întreprinderea unui deputat român. Se vede că epoca acestor întreprinderi a trecut, căci acum se imaginează alte lucruri. »Brassoi» din 2 crt. ne înștiințează într-o corespondență dela Timișoara, că doi artiști unguri au masă fără indeletnicire, Alex.

Forgács și Alfred Javor, vreau să inaugureze într-o seamă de sate bănăfene teatru unguresc popular sub cerul liber, după modelul dela Seghedin, și plănuiesc să facă începutul la Radna în vara aceasta, cu niște așa-zise mistere (teatru religios), la care să asiste pelerinii. »Proiectul misterelor dela Radna — spune numita gazetă șovinistă — n'ar mișca după toate aparențele numai Ardealul, n'ar transforma numai Radna într-un mic Salzburg, ci ar trezi și interesul ungarimii din străinătate, ceea ce, în afară de partea morală, ar contribui și la promovarea turismului Ardealului».

E foarte lesne de pătruns în felesul acestui plan. S'a găsit pretextul aceste, ca să se poată obține autorităților noastre încuviințarea pelerinajelor din

Ungaria în numele artei religioase.

Chiar dacă teatrul acesta ce se pune la cale ar fi cu totul inofensiv, noi ne vom ridica cu toată tăria în contra oricărei încuviințări de pelerinaje din Ungaria la șovinista mânăstire. Și anume: Pentru că trebuie odată făcută Ungaria să înțeleagă că nu putem sta cu ea de vorbă decât pe baza reciprocității. Nu-i putem admite pelerinii unguri la mânăstirile dela noi decât numai și numai dacă și ea admite românilor săi să vină la mânăstirile românești, și nu-i putem admite decât numai și numai atâția pelerini unguri, câți pelerini români admiteme dânsa la mânăstirile noastre. Trebuie să știe odată cei dela Budapesta că țara aceasta nu-i sat fără câini!



Coperta albumului revizionist intitulat „Dreptate Ungariei” tipărit de ziarul „Pesti Hirlap” din Budapesta.

(Din lucrarea „România și revizionismul maghiar”, de d. dr. Aurel Gociman).

Șvabii din Sătmar și episcopul lor

— Două deziluzii: una plăcută pentru unguri și alta amară pentru șvabi —

Sub titlul acesta a apărut la 31 Mai crt. în ziarul »Arader Zeitung» un articol ce nu trebuie lăsat nerelevat, al profesorului Iosif Striegl.

Autorul vorbește despre cădășia cu pan-maghiarii a episcopului renegat (de neam șvabesc) Fiedler dela Orade, și arată următoarele:

Când a fost ales episcop, Fiedler era crezut de unguri dușman al lor, și de teamă că va face dreptate șvabilor ajutându-le să se descurce din mreșile pan-maghiarismului și să revină la matca germană, au mers până acolo cu împotrivirea în contra lui, încât ziarul »Ellenzék», sub semnătura șvabului renegat Spectator (Nicolae Krenner), i-a cerut nici mai mult nici mai puțin decât să demisioneze.

De altă parte șvabul Fiedler dela Timișoara a fost o mare speranță pentru conașionali săi șvabi. Preoții maghiarizați depe granița sătmariană au început îndată după-ace-au aflat de alegerea lui, mai înainte de-a-l vedea înscăunat, să revină la sentimente nemțești; unul a tipărit imediat o carte de conversații, ca să ușureze credincioșilor săi șvabi revenirea la matcă; alții au început să predice nemțește.

Desamăgirea a venit repede de tot. Imediat după înscăunarea episcopului renegat, Fiedler s'a arătat din primul moment dușman șvabilor, iar urmarea a fost că mulți dintre preoții mai slabi de înțeles n'au mai continuat pe calea revenirii la matcă pe care începuseră s'apuce, ci au aruncat cărțile nemțești în pod și au început să predice din nou ungurește.

»Desiluzia șvabilor — spune d. Striegl — a fost cu atât mai amară, cu cât ei așteptau dela episcopul »german» dreptate. Despoliticianizarea bisericii, predici și cântări germane, consilii parohiale poate nu numai germane ci și germane, secții germane la școlile confesionale, cari în definitiv au fost ridicate de credincioși germani.»

Ne spune apoi că preoții și credincioșii șvabi au venit cu asemenea cereri la episcopul »german», dar P. S. Sa Fiedler nici n'a vrut să audă. I-a trimis la aulicii săi, cari nu numai nu vreau să știe de germani, dar îi urăsc deadreptul.

Incurajați astfel, preoții aserviți partidului maghiar și pan-maghiarismului au pornit cea mai turbată luptă în contra-aceleora dintre șvabi cari au apucat pe calea redeșteptării naționale. Un preot maghiaron dintr-un sat de lângă Cărai a numit partidul său, adică partidul maghiar, partidul lui Dumnezeu, iar pe-al celorlalți, adică pe-al celor reveniți la matca șvabească, partidul dracului. Într-alt sat i-a fost dat autorului s'audă altă vorbă. În ținutul Ardealului, unde maghiarizarea n'a luat proporții atât de mari ca la șvabii din celelalte părți sătmariene, se mai predică din când în când nemțește. D. Striegl a felicitat pe un preot pe care-l auzise predicând în limba germană, încredințat că predică nemțește totdeauna. Preotul i-a răspuns scandalizat: »Ferit-a Sfântul să

predic nemțește în fiecare Duminecă; decât să fac asta, mai bine mă fac curățitor de closete.»

»Și așa-s toți din jurul episcopului», — spune d. Striegl. Clica maghiaronilor din jurul său îl împiedecă să audă sau să vadă altceva decât cei folositori pan-maghiarismului. A ajuns să fie al doilea Glattfelder, — cel pe care statul român l-a izgonit acum un deceniu peste granița din fruntea episcopiei catolice a Timișorii, pentru că se ținea numai de provocări la adresa țării românești.

Cine-i subjugă?...

In parohia maghiară protestantă dela Arad e de vreme îndelungată, de un an de zile, o gâlceavă mare, din pricină că episcopul, P. S. Sa Sulyok dela Orade, vrea să le impună cu orice preț enoriașilor să-și aleagă paroh pe un genere al lui, pe preotul Balajthy dela Episcopia Bihorului, iar enoriașii nu-l voiesc în ruptul capului, ci stăruie să le fie confirmat alesul de astă toamnă, preotul Nagy Zoltan dela Hărdăii.

Alegerea lui Nagy a fost, precum se știe, contestată de niște unelte ale vlădiciei, iar comisia de revizuire a episcopiei a anulat-o săptămâna trecută, excluzându-l pe alesul enoriașilor pe timp de cinci ani dela candidare, pentru că astfel alegerea generelui vlădicesc să poată fi sigură.

Enoriașii au răspuns la samavolnicia aceasta a episcopului socru punându-i în vedere printr-o delegație de cincisute de credincioși că dacă nu se anulează hotărîrea comisiei de revizuire, dânsii trec la altă lege. Amenințarea se va traduce după toate probabilitățile în fapt. În cursul săptămânii trecute nemulțumiții din parohie au ținut o mare adunare, hotărînd formal că dacă nu li se face dreptate trec la legea unitariană. Ca să evite acest lucru dar să și asigure totodată alegerea generelui vlădicesc Balajthy, uneltele episcopului Sulyok au pus la 1 Iunie pe ziarul evreiesc »Aradi Koezloeny» să propună o soluție în dauna statului român, care ar urma să aibă două cheltuieli cu protestanții dela Arad în loc de una, numai pentru că episcopul Sulyok are poftă să-și mute cu orice preț ginerele dela țară la oraș, fiind aici rost, cu criza mare de oameni dela organizația partidului maghiar, să și-l avanseseze lidăr politic. Sau oprit adecă deșteptele unelte ale episcopului la soluția aceasta: să se njiințeze la Arad pe seama celor nemulțumiți de ginerele vlădicesc o a doua parohie protestantă, ca la una să s'aleagă preot ginerele vlădiciei, iar la cealaltă să și-l aleagă pe cine-or vrea.

Cazul acesta e cât se poate de elocvent. Se dovedește că episcopii maghiari fac cel mai urit nepotism, se dovedește că voră politica în biserică, se dovedește că țin poporul unguresc sub cel mai tiranic jug, în profitul lor propriu și al familiilor lor, și-anume totatunci când pun organizațiile politice și ziarele maghiare să țipe ca din gură de șarpe că România își tratează sălbatic minoritatea maghiară. Adecă de ce-ar fi mai marii ungarilor dela noi mai altfel decât ai celor din Ungaria, unde de sigur că nu România asuprește pe bieții unguri dela coada vacii!

Cuvinte regale pentru Basarabia

— Continuare din pag. I-a —



M. S. Regele Carol al II-lea.

Continuare din pag. I-a.

trăit din adâncul sufletului a-
cele clipe înălțătoare dela 27
Martie, este o supremă și înăl-
țătoare bucurie, o supremă și
înălțătoare mângâiere, să pot
reveni aci ca Suveran al acestei
țări, în acest oraș al Meu, Chi-
șinău.

Basarabia, țară moldoveneas-
că, țară legată prin atâtea vi-
teji strămoșești, prin atâția
domnitori glorioși de însuși
trușul și sângele neamului, Imi
arată azi, prin primirea pe care
Mi-a făcut-o, că veșnic sufle-
tul și gândul tuturor moldove-
nilor este acelaș, dincoace și
dincolo de Prut.

Zidurile cetăților Hotin, So-
roca și Cetatea Albă trebuie să
tresară în zilele acestea de ne-

spusă bucurie și mândrie, când
văd că vechile hotare nu mai
sunt și că au fost șterse pen-
tru totdeauna. (Aplauze puter-
nice).

Pot fi siguri cei de aci că o-
chii Mei sunt ațintiți asupra
Basarabiei, că dorința Mea este
ca o parte — și o mare parte
din munca Mea să o depun —
și o voi depune — pentru înăl-
țarea și întărirea Basarabiei.
(Aplauze entuziaste).

Țară bogată, pământ mănos.
populație harnică, Basarabia
are tot ceea ce îi trebuie spre a
fi una dintre cele mai prețio-
ase perle ale Coroanei române.
(Aplauze puternice, ovații).

Rămâne însă ca atât cei din
guvernul central, cât și mai
ales toți cei de aci să depună

toată munca lor, toată râvna
lor, toată înțelepciunea lor, și,
mai presus de toate, toată dra-
gostea lor, pentru a înălța, in-
tări și îmbogăți Basarabia. Pen-
tru a atinge acest scop, în pri-
mul rând este nevoie de muncă
dezinteresată, de unirea forțe-
lor, și de credință. Acela care
crede în viitorul neamului său,
este singurul care merită să fie
numit patriot. (Urale nesfâr-
șite).

Sunt convins că pe acest pă-
mânt strămoșesc moldovenesc
se va găsi un întreg șirag de
patrioți.

Fac azi rugămintele celor cari
sunt hotărâți a munci, să aibă
cea mai desăvârșită încredere
în Suveranul lor și, alături de
El, să-l dea tot ajutorul ce-l

trebuie și, deci, și tot indemnul
de care are nevoie chiar un Su-
veran, spre a înălța această
provincie acolo unde sufletul
Meu dorește să o vadă. (Aplau-
ze puternice și repetate).

În această clipă de adâncă și
emoționantă mulțumire ce re-
simit, doresc să mulțumesc, pe
lângă tuturor basarabenilor, și
iubitei mele oștiri, a cărei în-
fățișare, aci, pe acest pământ,
am putut să o admir (aplauze
prelungite), căci nu trebuie ui-
tat că pe pământul acesta al
României Unite unul dintre
factorii principali, cari au fă-
cut chiagul sufletesc al întregu-
lui neam, a fost oștirea noas-
tră (urale, aplauze prelungite).

D-voastră, toți cari sunteți
aci, mâine răspândindu-vă fie-

care pe la căminurile d-
vă rog să duceți tuturor
țicică din sufletul Meu
spuneți tuturor neță
Mea dragoste și adânc
mulțumire de felul cum
Basarabiei M'a primit. (U-
rale puternice, urale).

Cu aceste simțăminte
Imi umplu sufletul, și
profund emoționat —
Meu pentru pământul
șesc al Moldovei basar-
pământ de viteji ale
lui, pământ românesc în
vecilor, amin.» (Aplauze
și ovațiuni îndelungate
petate).